

gemeente
Neder-Betuwe

Kadernota 2021-2024

*Evenwicht
brengen*

Gemeente Neder-Betuwe

- Dodewaard
- Echteld
- IJzendoorn
- Kesteren
- Ochten
- Opheusden

Opheusden, 9 juni 2020

Behandeling
gemeenteraadsvergadering
van 1 juli 2020

INHOUDSOPGAVE

KADERNOTA 2021-2024	3
VOORWOORD VAN HET COLLEGE	4
FINANCIËLE POSITIE EN VERWACHT TOEKOMSTIG PERSPECTIEF	6
FINANCIËLE UITGANGSSITUATIE	6
CONCLUSIE: HET ACTUELE FINANCIËLE PERSPECTIEF	7
ONTWIKKELINGEN IN HET BESTAANDE BELEID (2020)	8
NIEUW BELEID EN NIEUWE ONTWIKKELINGEN	11
BEZUINIGINGEN, OMBUIGINGEN EN DEKKINGSVOORSTELLEN	12
UITGANGSPUNTEN EN KADERS DIE GEHANTEERD WORDEN BIJ SAMENSTELLEN BEGROTING 2021-2024	13
NIEUWE ONTWIKKELINGEN EN OMBUIGINGEN IN DE PROGRAMMA'S	15
PROGRAMMA 1: BESTUUR EN DIENSTVERLENING	16
PROGRAMMA 2: OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID	18
PROGRAMMA 3: FYSIEKE LEEFOMGEVING	19
PROGRAMMA 4: ECONOMIE	23
PROGRAMMA 5: WMO, JEUGDZORG EN PARTICIPATIEWET	24
PROGRAMMA 6: ONDERWIJS, SPORT EN WELZIJN	27
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN, OVERHEAD, VPB EN ONVOORZIEN	31
OPDRACHT VOOR HET VERVOLG	35
BESLUITVORMING	36
BESLUITVORMING KADERNOTA 2021-2024 Z/20/068205/RAAD/20/02752	37
BIJLAGEN	38
BIJLAGE INFORMATIE MEICIRCULAIRE 2020	39

KADERNOTA 2021-2024

VOORWOORD VAN HET COLLEGE

Aan de raad van de gemeente Neder-Betuwe,

Hierbij bieden wij u de Kadernota 2021-2024 aan. Dit is het startdocument voor de planning en controlcyclus van 2021 en een belangrijk strategisch kaderstellend document voor uw raad. De keuzes en kaders die u in deze kadernota vaststelt, werken we uit in de Begroting 2021 en de meerjarenraming voor 2022-2024. Die begroting en meerjarenraming leggen wij u in november 2020 ter vaststelling voor.

Het financieel perspectief is minder rooskleurig

In deze derde kadernota van de huidige raadsperiode zijn de financiële vooruitzichten minder rooskleurig dan eerder. In de afgelopen jaren waren een strikt toegepaste begrotingsdiscipline en alert reageren op nieuwe ontwikkelingen en risico's voldoende om ervoor te zorgen dat de financiën op orde bleven. Maar zoals we vorig jaar in de begroting al aangaven hebben we te maken met fluctuerende uitkeringen van het Rijk, financiële risico's in het sociaal domein en nieuwe ontwikkelingen in het ruimtelijk domein.

Dat zorgt ervoor dat we de gemeentelijke begroting vanaf 2021 niet gemakkelijk structureel sluitend kunnen presenteren. Er is namelijk vrijwel geen financiële ruimte voor nieuw beleid, nieuwe ontwikkelingen of tegenvallers. Maar we werken ondertussen wel aan een aantal nieuwe ontwikkelingen zoals de Randweg Opheusden, MFA Dodewaard en een integraal huisvestingsplan voor het onderwijs. Tegelijkertijd verwachten we dat de tegenvallers in het sociaal domein structureel zullen zijn, krijgen we mogelijk nog te maken met een nadelig effect van de herverdeling van het Gemeentefonds en is nog niet duidelijk wat de financiële gevolgen van de coronacrisis zijn.

Dat betekent dat we keuzes zullen moeten maken. Dat keuzeprocess begint bij deze kadernota. Maar daarin is nog niet alle helderheid te geven die nodig is voor een goede integrale afweging. Dat komt enerzijds doordat we alle tegenvallers nog niet goed in beeld hebben. Het effect van de herverdeling van het Gemeentefonds wordt pas over enige tijd duidelijk. En ook de financiële gevolgen van de uitbraak van COVID-19 laat zich nu nog lastig becijferen. Anderzijds vragen ingrijpende keuzes enige doorlooptijd, bijvoorbeeld om aanvullend onderzoek te doen en overleg te plegen met inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven. Wanneer gepland zou worden om (subsidie)bijdragen substantieel naar beneden bij te stellen, is bovendien een wettelijk verplichte aankondigingstermijn in acht te nemen. Daarom stellen we u voor het keuzeprocess te laten doorlopen tot en met de volgende kadernota. Die Kadernota 2022-2025 leggen we uw raad ter vaststelling voor in de zomer van 2021.

Op 17 juni aanstaande informeren wij u tijdens een extra college-informatieavond over deze voorgestelde aanpak van de kadernota en de tekorten in het sociaal domein.

Wat betekent dat voor deze kadernota?

In deze kadernota stellen we u een beperkt aantal nieuwe – onontkoombare – ontwikkelingen voor. Samen met de eerder genomen besluiten en de ontwikkelingen die op ons afkomen, heeft dit tot gevolg dat de gemeentelijke begroting de komende jaren jaarlijks een tekort van tussen de 2,5 en 3 miljoen euro zou vertonen.

Om de begroting structureel sluitend te kunnen presenteren, stellen we u daarom een aantal ombuigingen voor. Die ombuigingen omvatten besparingen die op relatief korte termijn zonder ingrijpende gevolgen te realiseren zijn. Maar dat betekent helaas niet dat het pijnloze maatregelen zijn. In grote lijnen komt het neer op het volgende.

- We stellen voor nieuw beleid, nieuwe ambities en ontwikkelingen die niet op korte termijn plaats hoeven te vinden, uit te stellen. Op die manier hebben we tijd om een goede balans te realiseren tussen de verslechterde financiële positie en de gemeentelijk wensen en ambities.
- We stellen voor de structurele OZB-verlaging van 2% per jaar te herroepen en de komende jaren uit te gaan van een verhoging van de OZB met het inflatiepercentage. Het streven blijft daarbij om de belastingdruk op een (financieel) verantwoorde en toekomstbestendige manier naar 100% te krijgen.
- We stellen voor een aantal ambities en voornemens te versoberen, onder meer rond de openingstijden van de Gemeentewinkel en het beheer van bermten.
- We stellen voor een taakstelling op te leggen op het budget van de ambtelijke organisatie.

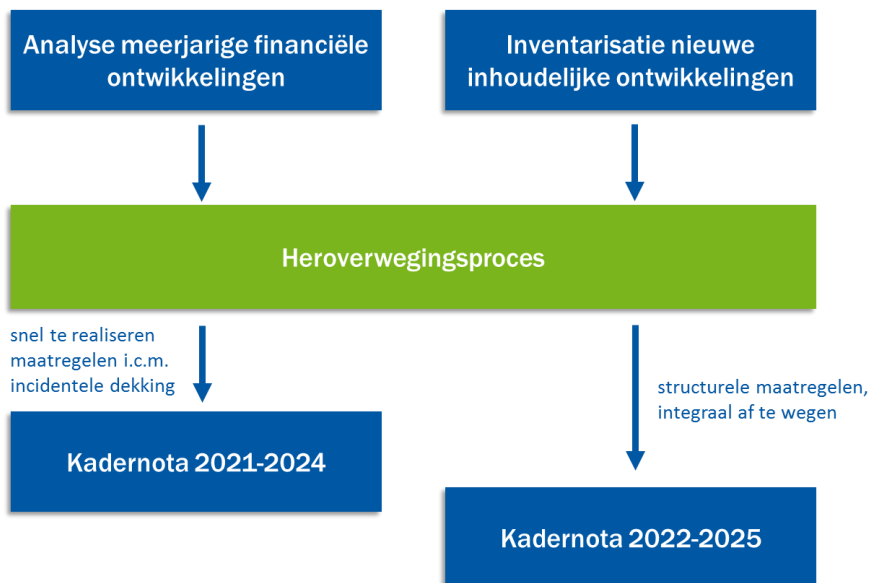
Die maatregelen bieden nog niet voldoende soelaas. Daarom stellen we ook een aantal (onderzoeksrichtingen voor) ombuigingen op langere termijn voor, waaronder het terugbrengen van de uitgaven voor Wmo en Jeugd. En ten slotte stellen we voor tekorten in 2021 incidenteel te dekken vanuit de algemene reserve en de reserve precariogelden.

Met deze voorstellen lukt het om een weerstandsratio van 1,2 te hanteren en te voldoen aan de minimale grenzen die gesteld zijn vanuit het financieel toezicht door de provincie Gelderland.

Wat betekent dat voor het vervolg?

Na het vaststellen van de Begroting 2021 kan de tweede fase van dit proces starten. Daarin brengen we de nieuwe financiële ontwikkelingen in beeld. Die kunnen we vervolgens – integraal en structureel – afwegen tegen de al dan niet uitgestelde ambities en voornemens.

Samengevat ziet dit procesvoorstel er als volgt uit.

Wat treft u aan in deze kadernota?

Deze kadernota start met een hoofdstuk over de ontwikkeling van de financiële positie. Daarin:

- is allereerst een overzicht gegeven van de financiële Ausgangssituatie met een toelichting daarop;
- volgt een uiteenzetting van een aantal financiële ontwikkelingen in 2020*¹;
- is vervolgens in tabellen samengevat welk nieuw beleid en welke ombuigingen worden voorgesteld in deze kadernota;
- is ten slotte op een rij gezet welke technische Ausgangspunten gelden voor de samenstelling van de begroting 2021 en de meerjarenraming 2022-2024.

Daarna komen per begrotingsprogramma de nieuwe ontwikkelingen en ombuigingen aan de orde. Dat gebeurt via een vast stramien:

- voor nieuwe ambities en ontwikkelingen: 'Wat willen we bereiken?', 'Wat gaan we daarvoor doen?' en 'Wat gaat het kosten?';
- voor ombuigingen: 'Waarop willen we besparen?', (of 'Waarmee willen we meer inkomsten genereren?'), 'Wat gaan we daarvoor (niet langer) doen?' en 'Wat levert die besparing op?'.

Vervolgens gaan wij in op de opdracht die uw raad ons college en de ambtelijke organisatie meegeeft voor het vervolgtraject. Daarna treft u een voorstel aan voor de besluitvorming. De Kadernota eindigt met een uiteenzetting van de (gevolgen van de) meest recente meicirculaire van het Gemeentefonds.

Ten slotte

Het zijn in meerdere opzichten bijzondere tijden. Vanwege de uitbraak van COVID-19 is deze kadernota vrijwel volledig tot stand gekomen 'vanuit huis'. En ook de gesprekken met uw raad hierover zullen voorlopig op afstand gebeuren. Dat is geen sinecure.

Juist op het moment dat de financiële situatie tot een goed gesprek noopt, maakt de maatschappelijke situatie dat gesprek lastig. Wij hopen elkaar desondanks te gaan vinden in dat gesprek om de lastige opgave waarvoor wij staan goed het hoofd te kunnen bieden.

De secretaris,
mr. G.S. Stam

De burgemeester,
A.J. Kottelenberg

¹ Dat is niet gebruikelijk in een kadernota, maar komt voort uit het uitstel van de eerste Bestuursrapportage 2020 naar september. Om een goed beeld te kunnen vormen van de ontwikkeling van de financiële positie is het van belang dat u op de hoogte bent van deze lopende ontwikkelingen.

FINANCIËLE POSITIE EN VERWACHT TOEKOMSTIG PERSPECTIEF

Deze Kadernota start waar de begroting 2020 en de meerjarenraming 2021-2023 in november vorig jaar geëindigd zijn. Het saldo van die begroting is het uitgangspunt voor onze financiële positie.

Financiële uitgangssituatie

Als uitgangspunt voor de financiële positie hebben wij de op 8 november 2019 vastgestelde begroting 2020 en de meerjarenraming 2021-2023 genomen. De financiële positie start met een overschot van € 310.000 voor 2020, een overschot van € 182.000 voor 2021, een overschot van € 80.000 voor 2022 en voor de jaren 2023 en 2024 een overschot van € 132.000.

Ontwikkelingen sindsdien

Vervolgens hebben wij daaraan financiële gevolgen toegevoegd van besluiten die sindsdien zijn genomen. Dat gebeurt aan de hand van de begrotingswijzigingen die daarbij zijn vastgesteld. Voor 2020 zijn er achttien begrotingswijzigingen vastgesteld die deels invloed hebben op onze financiële positie. Deels, omdat een deel van de begrotingswijzigingen begrotingsoverstijgend budgettair neutraal was. Deze nieuwe besluiten tellen op tot een totaal financieel nadeel van € 291.000 voor 2020. Voor 2021 brengen ze een nadeel met zich mee van € 340.000, voor 2022 een nadeel van € 39.000 en voor 2023 en 2024 een nadeel van € 89.000.

Daarna hebben wij de financiële effecten in beeld gebracht van ontwikkelingen die zich dit voorjaar hebben voorgedaan. Vanwege het uitstel van de eerste Bestuursrapportage 2020 zijn die nog niet eerder in beeld gebracht voor uw raad. In deze kadernota informeren wij u hierover. De vaststelling van de gevolgen daarvan vindt plaats bij de vaststelling van de eerste Bestuursrapportage 2020 in september.

Het totaal van de financiële effecten van deze ontwikkelingen in bestaand beleid bedragen voor 2020 een nadeel van € 2.847.000, voor 2021 een nadeel van € 2.453.000, voor 2022 een nadeel van € 2.435.000 en vanaf 2023 een nadeel van € 2.409.000. Voor een onderbouwing van deze ontwikkelingen verwijzen wij u naar het onderdeel 'Ontwikkelingen in het bestaande beleid (2020)' verderop in deze kadernota. De financiële effecten van de ontwikkelingen in bestaand beleid zorgen voor een forse verstoring van het financiële evenwicht in onze financiële positie. De geactualiseerde financiële positie tot en met heden laat jaarlijks forse tekorten zien van gemiddeld 2,5 miljoen per jaar.

Toekomstig perspectief

Vervolgens hebben we die financiële positie 'per heden' in relatie gebracht met het nieuwe beleid en de nieuwe ontwikkelingen die wij in deze kadernota hebben opgenomen. In deze kadernota vragen wij nieuw beleid en nieuwe ontwikkelingen waarvan de financiële effecten voor 2021 een bedrag vormen van € 356.000, voor 2022 een bedrag van € 500.000 (voordelig), voor 2023 een bedrag van € 333.000 (voordelig) en voor 2024 een bedrag van € 585.000 (voordelig).

De financiële gevolgen van de kadernota 2021-2024 zijn verdeeld in twee onderdelen. Het eerste onderdeel betreft de financiële gevolgen op basis van het nieuwe beleid en de nieuwe ontwikkelingen. Daarin zijn ook de gevolgen van de meicirculaire 2020 opgenomen. Het tweede onderdeel betreft de financiële gevolgen op basis van de voorgestelde ombuigingen, bezuinigingen en dekkingsvoorstellen.

Wij doen voorstellen tot ombuigingen, bezuinigingen en het realiseren van dekking. Deze ombuigingen, bezuinigingen en dekkingsvoorstellen zijn in drie delen verdeeld.

1. Incidentele dekking door inzet van reserves,
2. Ombuigingen, bezuinigingen die op korte termijn zijn te realiseren,
3. Ombuigingen, bezuinigingen die op lange(re) termijn zijn te realiseren.

1. Incidentele dekking door inzet van reserves

In deze kadernota stellen wij u voor om als incidentele dekking de algemene reserve in te zetten. Deze is onderdeel van onze weerstandscapaciteit en dient ter dekking van risico's. Om de algemene reserve in te kunnen zetten en om rekening te houden met toekomstige risico's stellen wij voor om een weerstandratio van 1,2 te hanteren. Door dit voorstel is het mogelijk om € 1 miljoen uit de algemene reserve in te zetten als incidentele dekking van de tekorten.

Daarnaast stellen wij voor om € 4,4 miljoen (3 miljoen voor 2020 en 1,4 miljoen voor 2021) uit de bestemmingsreserve precariogelden in te zetten als incidentele dekking. Met inzet van de algemene reserve en de bestemmingsreserve precariogelden stellen wij voor om de jaarschijven 2020 en 2021 sluitend te maken.

2. Ombuigingen, bezuinigingen die op korte termijn zijn te realiseren

Ook doen wij in deze kadernota voorstellen voor ombuigingen en bezuinigingen die snel te realiseren zijn. Voor 2021 gaat het om een bedrag van € 431.000 oplopend tot een bedrag van € 724.000 in 2024.

3. Ombuigingen, bezuinigingen die op lange(re) termijn zijn te realiseren

Ook doen wij in deze kadernota voorstellen van ombuigingen en bezuinigingen die op langere termijn te realiseren zijn. Voor 2021 is dat een bedrag van € 225.000 oplopend tot een bedrag van € 1.400.000 in 2024. Ook staan hierbij voorstellen voor ombuigingen en bezuinigingen waarvan de omvang gesteld is op 'nog nader te bepalen'. De omvang van deze ombuigingen en bezuinigingen zal pas bekend worden na gedegen onderzoeken.

Na het verwerken van het aangegeven nieuwe beleid en nieuwe ontwikkelingen en de daarbij voorgestelde ombuigingen, bezuinigingen en dekkingsvoorstellen kan geconcludeerd worden dat wij voldoen aan de minimale grenzen die gesteld zijn door het provinciale toezichtskader. Het begrotingjaar 2020 en het begrotingsjaar 2021 worden door incidentele inzet van reserves sluitend gemaakt. Daarnaast sluit het laatste jaar 2024 van de meerjarenraming met een overschot van € 343.000.

Zoals eerder vermeld wordt in deze kadernota een bedrag van € 1 miljoen onttrokken aan de algemene reserve ter dekking van de tekorten. Dit gaat natuurlijk ten laste van de vrij besteedbare ruimte van de algemene reserve. Meerjarig is echter nog steeds sprake van een weerstandsratio van 1,2 en voldoen wij nog steeds aan de minimale weerstandsratio van 1,0 of hoger.

Conclusie: het actuele financiële perspectief

Wanneer wij de tekst hiervoor in een tabel samenvatten, geeft dat het volgende beeld van de financiële positie voor de periode 2020-2024 (bedragen x 1.000).

OVERZICHT FINANCIËLE POSITIE 2020-2024 o.b.v. eerste verkenning input kadernota 2021-2024					
(bedragen x 1.000).					
Financiële positie 2020-2024	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023	2024
Financiële positie 2020-2024					
Financiële positie 2020-2024 op basis van aangeboden begroting 2020 en meerjarenraming 2021-2023	-310	-182	-80	-132	-132
Financiële effecten doorwerking vastgestelde begrotingswijzigingen	291	340	39	89	89
Financiële effecten van de ontwikkelingen in het bestaande beleid (2020)	2.847	2.453	2.435	2.409	2.409
Financiële positie 2020-2024 inclusief begrotingswijzigingen en de financiële effecten van de ontwikkelingen in het bestaande beleid	2.827	2.611	2.394	2.366	2.366
Kadernota 2021-2024					
Nieuw beleid en nieuwe ontwikkelingen	114	356	-500	-333	-585
Voorgestelde ombuigingen, bezuinigingen en dekkingsvoorstellen	-3.000	-3.056	-1.021	-1.588	-2.124
Saldo kadernota 2021-2024	-2.886	-2.700	-1.521	-1.921	-2.709
Financiële positie 2020-2024 (bestaand en nieuw beleid) inclusief kadernota 2021-2024	-59	-89	873	445	-343
+ = tekort - = overschot					

Ontwikkelingen in het bestaande beleid (2020)

De behandeling van de eerste bestuursrapportage 2020 is verplaatst naar de raad van oktober 2020. Dit betekent concreet dat budgettaire aanpassingen in het bestaande beleid vanuit jaarschijf 2020 pas verwerkt gaan worden met de begrotingswijziging horende bij de eerste bestuursrapportage 2020 later dit jaar.

Om u voor het maken van de juiste afwegingen voor deze kadernota toch een goed inzicht te geven in de financiële positie van de gemeente, geven wij u ter informatie de nu bekende ontwikkelingen in het bestaande beleid vanuit jaarschijf 2020 informerend mee. Hiervoor is onderstaande tabel opgenomen met een korte toelichting per onderdeel. Later zullen deze onderdelen meegenomen worden in de eerste bestuursrapportage 2020 en de bijbehorende begrotingswijziging.

De incidentele en structurele verbeteringen en verslechtingen van de financiële positie veroorzaakt door verschillen > € 25.000:							
	Taakvelden	Programma	2020	2021	2022	2023	2024
1	0.4 - Overhead	7	86	36	36	36	36
2	0.5 - Treasury	4	54	40	40	40	40
3	0.62 - OZB Woningen	7	-63	-43	-43	-43	-43
4	2.1 - Verkeer en Vervoer	3	-32	-32	-32	-32	-32
5	6.4 - Begeleide participatie	5	45	0	0	0	0
	Onderwerpen (diverse taakvelden)						
6	Verzekeringen	div	68	46	46	46	46
7	Sociaal Domein (3D) (WMO, Jeugd en Participatie)	5	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
8	Actualisatie P-staat	div	189	-94	-112	-138	-138
Totaal financieel deze budgetrapportage besteding budgetten			2.847	2.453	2.435	2.409	2.409
+ Is tekort, - Is overschot							

Verantwoording/Toelichting Budgetafwijkingen onder- en of overschrijding per taakveld (verschillen groter dan € 25.000).

1. Taakveld 0.4 Overhead (nadeel van € 86.362 incidenteel in 2020 en € 36.257 structureel vanaf 2021)

Het taakveld Overhead - ICT heeft een nadelig saldo van in totaal € 86.362 in 2020. Vanaf 2021 bedraagt het structurele nadeel € 36.257. Hieronder lichten we dit bedrag toe.

Kosten website en aanpassing digitale infrastructuur

De vertraagde ontwikkeling van de nieuwe gemeentelijke website leidt in 2020 tot een eenmalig nadeel van € 31.330 op de ICT-exploitatie. De kosten van deze vernieuwing zouden namelijk gedekt worden uit de besparing door beëindiging van het contract met onze huidige leverancier. Maar nu de vernieuwing van zowel de gemeentelijke website als het intranet door de coronacrisis is vertraagd, lopen de bestaande kosten door en worden we met dubbele lasten geconfronteerd. Daarnaast is op grond van de raamovereenkomst Gemeentelijke Telecommunicatie (GT) Vaste Communicatie tussen de VNG en Vodafone de digitale infrastructuur bij gemeente Neder-Betuwe aangepast. Totaal betekent dit een nadeel van € 33.105 incidenteel en € 7.257 structureel.

Microsoft / Decos licenties en document opmaak-programma

Door een toename van het aantal gebruikers en een veranderde structuur van licenties bij Microsoft en Decos zijn de kosten gestegen. Voor Microsoft gaat dit om een structureel nadeel van € 22.000 en voor Decos een eenmalige investering van € 17.000 voor de benodigde software en structureel een bedrag van € 7.000 vanaf 2020.

2. Taakveld 0.5 Treasury (nadeel € 53.501 voor 2020, vanaf 2021 structureel € 40.181)

In de aandeelhoudersvergadering van het Waterleidingbedrijf Vitens is besloten om over het boekjaar 2019 geen dividend aan de aandeelhouders uit te keren. Voor de komende jaren is de verwachting dat er eveneens geen dividend uitgekeerd zal worden. Dit resulteert in een structureel nadeel van € 40.181.

De BNG keert een bedrag van € 1,27 per aandeel uit aan haar aandeelhouders. In de begroting is rekening gehouden met een bedrag van € 2,00 per aandeel. Dit resulteert in een incidenteel nadeel van € 13.320. De BNG acht het niet verantwoord om een uitspraak te doen over structureel verwachte dividend uitkeringen met ontwikkelingen op rentetarieven en de gevolgen van de coronacrisis.

3. Taakveld 0.62 OZB woningen (voordeel € 62.952 voor 2020, vanaf 2021 structureel € 19.765)

Bij de aanlevering van de totale WOZ-waarde 2019 (september 2019) was 95% van de herwaardering gereed. De nieuwbouw woningen (areaaluitbreiding) waren op dat moment niet meegenomen. Deze vertegenwoordigen een totale WOZ-waarde van € 29.240.000, wat neerkomt op een structurele OZB opbrengst van € 43.187. Het overige verschil gaat om een incidentele meeropbrengst van € 19.765 en wordt veroorzaakt door getaxeerde bouwmutaties van bestaande woningen (periode sept 2019 – jan 2020) en een waardestijging in de markt op basis van verkoopcijfers (periode juli-dec. 2019), waardoor groepen woningen opnieuw zijn doorgerekend en van een hogere waarde zijn voorzien. Bij de oplevering in september 2019 waren de verkoopcijfers tot en met juni beoordeeld en verwerkt.

4. Taakveld 2.1 Verkeer en Vervoer (Structureel voordeel vanaf 2020 € 32.000)

In 2018 is het nieuwe Verkeer- en Vervoerplan (NBVVP) vastgesteld. Vanaf 2019 zijn de bijbehorende financiële middelen daarvoor beschikbaar. Dit plan vervangt het NBVVP 2011. Vanuit het NBVVP 2011 werd jaarlijks een bedrag van € 32.000 in de voorziening verkeer gestort om dit plan uit te voeren. Deze jaarlijkse storting bestaat nog steeds en kan stopgezet worden.

De uitvoering van het huidige NBVVP blijft ongewijzigd doorgaan. Hiervoor blijven de financiële middelen beschikbaar via de eenmalige storting in de voorziening verkeer en de opgenomen investeringskredieten. Door het wegvallen van de storting is alleen geen extra budget meer beschikbaar voor eventuele nieuwe knelpunten of tegenvallers.

5. Taakveld 6.4 Begeleide participatie (nadeel € 45.000 incidenteel voor 2020)

De verdeelsystematiek van de inleenvergoeding voor Werkzaam staat ter discussie. Bij de huidige systematiek komen de kosten nu onevenredig zwaar ten laste van de gemeente Tiel. Eenmalig worden de kosten van de inleenvergoeding voor het jaar 2020 herverdeeld, waardoor er een nadeel van € 45.000 voor Neder-Betuwe wordt voorzien ten opzichte van de vastgestelde begroting. Een eventuele structurele doorwerking hangt af van de evaluatie van de herverdeelsystematiek voor Werkzaam, die op dit moment gaande is.

6. Verzekeringen (nadeel 2020 € 68.074 en voor 2021-2024 € 45.758)

Brandverzekering

De premie van de brandverzekering is per 1 januari 2020 verhoogd met € 45.758. Deze verhoging moet verdeeld worden over diverse gemeentelijke eigendommen. De premie in 2019 bedroeg € 85.993, de premie in 2020 bedraagt € 131.751. De premiestijging komt enerzijds doordat de totaal verzekerde som met circa 2 miljoen is gestegen en anderzijds door de hogere premies die verzekeraars hebben geoffreerd bij de aanbesteding.

Aansprakelijkheid/Ongevallenverzekering/GWV

De aanbesteding van de aansprakelijkheidsverzekering en ongevallen verzekering heeft vertraging opgelopen waardoor de oude polis voor 3 maanden is verlengd. De nieuwe polis is ingegaan op 1 april 2020. Hiervoor is premie betaald tot 1 april 2021. De premievalidatum voor deze verzekering blijft de komende jaren 1 april. Hierdoor betalen wij in 2020 drie maanden extra premie. Het eigen risico bij de nieuwe polis is verhoogd van € 2.500 naar € 25.000. Het premievoordeel hiervan komt ook voor de eerste 3 maanden van 2020 te vervallen. (nadeel € 18.316 incidenteel)

Bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering

De bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering bij Marsh is niet opgezegd en dus met 1 jaar verlengd. Hierdoor sluiten wij geen nieuwe polis af bij Centraal Beheer. Er is een premiebesparing van € 4.000 opgenomen. Deze besparing is gebaseerd op de overstap van Marsh naar Centraal Beheer en komt voor 2020 te vervallen. (nadeel € 4.000 incidenteel)

7. Sociaal Domein (3D) (nadeel van € 2.500.000 structureel)

Wmo (€ 500.000 nadeel structureel)

In 2019 zijn de uitgaven Wmo met ca. € 500.000 gestegen. De oktoberbrief heeft deze stijging al voorspeld. In de jaarrekening 2019 is deze stijging vrijwel volgens deze voorspelling tot stand gekomen. Deze extra uitgaven konden in 2019 binnen het programma en de extra inkomsten uit de mei-circulaire gedekt worden. Voor 2020 zijn deze uitgaven niet gebudgetteerd. Er zijn geen redenen aan te wijzen dat dit uitgavepeil in 2020 niet zal plaatsvinden. Om in 2020 de noodzakelijke uitgaven te kunnen doen, dient het budget vanaf 2020 daarom aangevuld te worden met € 500.000.

Jeugdzorg (€ 2.000.000 nadeel structureel)

In 2019 zijn de uitgaven uiteindelijk met € 2 miljoen gestegen. In de oktoberbrief was al uitgegaan van een overschrijding van ca. € 1 miljoen. In het 4e kwartaal zijn de uitgaven voor het Landelijk Transitiearrangement uiteindelijk bijna € 500.000 hoger uitgevallen dan begroot. Daarnaast zijn de uitgaven Jeugd ZIN nog eens € 500.000 hoger uitgevallen. Voor 2020 zijn deze uitgaven niet gebudgetteerd. Er zijn vooralsnog geen redenen om aan te nemen dat dit uitgavepeil in 2020 niet zal plaatsvinden. Om in 2020 de noodzakelijke uitgaven te kunnen doen, moet het budget vanaf 2020 daarom aangevuld worden met € 2.000.000.

Participatie

In 2020 doet zich een aantal ontwikkelingen voor dat financieel nog in kaart moet worden gebracht, zoals de invloed van corona op het aantal bijstandsuitkeringen en de vraag in hoeverre wij hiervoor gelden vanuit het rijk ontvangen. Tevens zal er op het budget een herijking plaatsvinden, die zal worden verwerkt in de eerste bestuursrapportage 2020. De herijking heeft als doel dat het budget (meer) aansluit op de werkelijk benodigde bedragen voor 2020 en volgende jaren.

8. Actualisatie P-staat (nadeel 2020 € 188.526 incidenteel, voordeel 2021-2024 structureel oplopend van € 94.413 in 2021 naar € 138.043 in 2024)

Personeelslasten college

Vanwege het bereiken van de grens van > 24.000 inwoners wordt de bezoldiging van het college aangepast. Dit is op basis van het inwoneraantal vastgesteld door het CBS in april 2019 en 2020. De bezoldiging wijzigt met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2019. Dit betekent in 2020 een stijging van de personeelslasten van het college van € 65.000 (nadeel) en structureel vanaf 2021 € 29.000 (nadeel).

Personeelslasten ambtelijke organisatie

Jaarlijks worden de personeelslasten geactualiseerd. Naast de gebruikelijke periodieke verhogingen van de salarissen betreft de actualisatie ook de wijziging van premies werkgever/werknemer en sociale lasten. Daarnaast is er o.a. sprake van het recht op een WW uitkering van één voormalig medewerker waarvoor de gemeente eigenrisicodrager is. Per saldo betekent dit in 2020 een stijging van € 2.905 (nadeel) en een structurele daling vanaf 2021 van € 123.413 (voordeel) oplopend naar een daling van € 167.043 (voordeel) in 2024. De daling vanaf 2021 komt o.a. tot stand door inschalingen van nieuw personeel in een aanloopschaal, de bijstelling van de stelpost loonontwikkeling en de correctie van een structurele baat en last.

Voorziening wethouderspensioenen

De gemeente Neder-Betuwe heeft voor de wethouders bij Loyalis Verzekeringen het APPA-plan afgesloten. De Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA) regelt de pensioenrechten van bestuurders en hun nabestaanden. Hiervoor is intern een voorziening gecreëerd waarin reeds een bedrag van € 691.000 beschikbaar is. Op basis van informatie verstrekt door Loyalis Verzekeringen is er een hiaat ontstaan tussen het opgebouwde beleggingstegoed (€ 691.000) en het benodigde beleggingstegoed per 1 januari 2020 (€ 811.138). Naar aanleiding van een aantal wijzigingen van nieuwe en vertrekkende wethouders is er een actueel beeld ontstaan over het noodzakelijke niveau van deze voorziening.

Om de beleggingstegoeden volledig aan te laten sluiten op de pensioenaanspraken en daarmee op de juiste niveaus te brengen, moet er in 2020 incidenteel een bedrag van € 120.138 (nadeel) gestort worden in deze voorziening.

En de gevolgen van de uitbraak van COVID-19

De uitbraak van het coronavirus COVID-19 brengt voor Neder-Betuwe met zich mee dat 2020 behoorlijk anders verloopt dan gedacht. De maatschappelijke gevolgen zijn ingrijpend. En ook de gemeentelijke inzet is de afgelopen maanden anders geweest door corona. Gedetailleerde informatie over de ontwikkelingen en de gevolgen voor de gemeentelijke beleidsterreinen is opgenomen in het 'Overzicht uitwerking corona' op de gemeentelijke website.

In de afgelopen maanden heeft de gemeente verschillende uitgaven gedaan die zonder het coronavirus niet aan de orde zouden zijn geweest. Zo is er uitgebreid gecommuniceerd met inwoners, bedrijven, scholen en (sport)verenigingen, zijn er voor de noodverordening intensief toezicht en handhaving nodig geweest, is het gemeentehuis deels heringericht en intensiever schoongemaakt en is geïnvesteerd in het mogelijk maken van thuiswerken en digitaal vergaderen. Deze extra kosten houden we nauwgezet bij.

Maar er zijn meer financiële gevolgen en risico's die zich aftekenen. Daarbij denken we onder andere aan:

- eventuele effecten op het verloop of de hoogte van de algemene uitkering;
- oninbaarheid van gemeentelijke belastingen, debiteuren en huuropbrengsten;
- achterblijvende opbrengsten van bouw- en andere leges;
- een toenemend beroep op opneemregelingen (en de bijbehorende ambtelijke capaciteit).

Daarnaast zijn er ook risico's dat verbonden partijen onverwacht extra uitgaven hebben en dat (zorg)leveranciers doorbetaald worden voor prestaties die niet of in mindere mate worden geleverd.

Daartegenover staat dat voor diverse kosten een compensatie of tegemoetkoming van Rijk en/of provincie ontvangen kan worden. Dit geldt niet alleen voor de gemeente, maar ook voor bijvoorbeeld sportverenigingen. Ook zijn er uitgaven die lager kunnen uitpakken, omdat activiteiten en evenementen uitgesteld worden en de bezettingsgraad van de gemeentelijke gebouwen lager is dan gebruikelijk. Maar over de mate waarin die compensaties, tegemoetkomingen en meevallers toereikend zullen zijn, is nog niet veel duidelijk.

Kortom, het uiteindelijke financiële effect is op dit moment onzeker. Daarom is in de Jaarstukken 2019 al aangegeven dat er nog onvoldoende informatie is om hiervan nu een solide financiële risicoanalyse te maken. Bij de eerste bestuursrapportage 2020, de begroting 2021 en de meerjarenraming 2022-2024 verwachten wij u meer duidelijkheid te kunnen bieden.

Nieuw beleid en nieuwe ontwikkelingen

Het nieuwe beleid/nieuwe ontwikkelingen zijn hieronder samengevat weergegeven.

Het nieuwe beleid en de nieuwe ontwikkelingen zijn onderverdeeld in de volgende categorieën:

1. Wettelijk : op grond van wettelijke bepalingen noodzakelijk;
2. Coalitieakkoord : op grond van coalitieakkoord noodzakelijk;
3. Onontkoombaar : noodzakelijk om het bestaande beleid te kunnen uitvoeren en wat voor de toerusting van de Bedrijfsvoering nodig is om als zelfstandige gemeente adequaat te kunnen functioneren;
4. Ambities : noodzakelijk om ambities te kunnen uitvoeren.

NIEUW BELEID EN NIEUWE ONTWIKKELINGEN:							Bedragen x € 1000					
Omschrijving	Invest.	2021	2022	2023	2024	Cat.						
Programma 1 Bestuur en dienstverlening												
Digitalisering Akten Burgerlijke stand	0	12	0	0	0	3						
Actieplan toegankelijk stemmen	Pm	Pm	Pm	Pm	Pm	1						
Uitvoering visie strategische communicatie en participatie	Pm	Pm	Pm	Pm	Pm	2						
Programma 2 Openbare orde en veiligheid												
Geen	0	0	0	0	0							
Programma 3 Fysieke leefomgeving												
Vorbereidingskrediet Randweg Opheusden	400	1	3	4	4	2						
Herinrichting buitenruimte dorpshuis IJzendoorn	300	0	9	9	9	2						
Uitstraling openbaar groen bij revitaliseringsprojecten	95	0	6	6	6	3						
Programma 4 Economie												
Gastvrije Waaldijk	0	0	75	0	0	2						
Programma 5 Wmo, Jeugdzorg en Participatiewet												
Investeren in budget in evenwicht	0	100	100	100	0	3						
Terugverdienen middels extra besparing op Wmo en Jeugd	0	-100	-100	-100	0	3						
Schuldhelpverlening	0	23	23	23	23	1						
Programma 6 Onderwijs, Sport en Welzijn												
Leerlingenvervoer	0	200	200	200	200	3						
Laaggeletterdheid/volwasseneducatie	Pm	Pm	Pm	Pm	Pm	1						
Voormalig schoolgebouw Pantarijn benutten als tijdelijke huisvesting	Pm	Pm	Pm	Pm	Pm	1						
Neder-Betuwe als gastgemeente voor WK Volleybal 2022	0	0	Pm	0	0	4						
Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, VPB en Onvoorzien												
I&A Programmagids 2021	33	80	52	53	52	3						
Rechtmatigheidsverklaring inclusief tool	Pm	Pm	Pm	Pm	Pm	1						
Opnemen stelpost algemene uitkering 3D	0	0	-700	-700	-700	1						
Bijstelling algemene uitkering gemeentefonds meicirculaire 2020	0	40	-168	72	-178	1						
Totaal nieuw aangedragen beleid en nieuwe ontwikkelingen							828	356	-500	-333	-585	
+ = tekort - = overschot												
Omschrijving	Invest.	2021	2022	2023	2024	Cat.						
Categorie 1 Wettelijk	0	63	-845	-605	-855	1						
Categorie 2 Coalitieakkoord	700	1	87	13	13	2						
Categorie 3 Onontkoombaar	128	292	258	259	258	3						
Categorie 4 Ambities	0	0	0	0	0	4						
Totaal	828	356	-500	-333	-585							

Bezuinigingen, ombuigingen en dekkingsvoorstellen

De bezuinigingen, ombuigingen en dekkingsvoorstellen zijn hieronder samengevat weergegeven.

INZET VERLAGEN RESERVES (VERMOGEN)							Bedragen x € 1000					
Omschrijving	Invest.	2020	2021	2022	2023	2024						
Inzet/verlagen algemene reserve tot weerstandsratio 1,2	0	0	-1.000	0	0	0						
Inzet/verlagen bestemmingsreserve ontvangen precario		-3.000	-1.400	0	0	0						
Totaal inzet verlagen reserves (vermogen). + = tekort - = overschot	0	-3.000	-2.400	0	0	0						
BEZUINIGINGEN EN OMBUIGINGEN SNEL TE REALISEREN							Bedragen x € 1000					
Omschrijving	Invest.	2020	2021	2022	2023	2024						
Programma 1 Bestuur en dienstverlening												
Geen	0	0	0	0	0	0						
Programma 2 Openbare orde en veiligheid												
Geen	0	0	0	0	0	0						
Programma 3 Fysieke leefomgeving												
Niet meer investeren in het landschapontwikkelingsplan LOP	0	0	-35	-35	-35	-35						
Centrumontwikkelingen Ochten (afronding werk in 2021)	-800	0	-24	0	0	0						
Beheer bermen buitengebied verminderen	0	0	-25	-25	-25	-25						
Groenparticipatie naar beneden bijstellen	0	0	-15	-15	-15	-15						
Programma 4 Economie												
Geen												
Programma 5 Wmo, Jeugdzorg en Participatiewet												
Geen	0	0	0	0	0	0						
Programma 6 Onderwijs, Sport en Welzijn												
Bijstellen begroting voorlichting over vaccineren	0	0	-9	-9	-9	0						
Voetbalveld Kesteren jaar later realiseren	0	0	-27	0	0	0						
Tijdelijk inzetten subsidieregeling voor dorpshuizen	0	0	0	0	-25	-25						
Leges verhogen voor aanvragen exploitatie kinderopvang	0	0	-5	-5	-5	-5						
Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, VPB en Onvoorzien												
Bestuur en Dienstverlening – Efficiëntere openingstijden Gemeentewinkel	0	0	-29	-29	-29	-29						
Herroepen OZB verlaging 2%	0	0	-95	-190	-285	-285						
Toename OZB met inflatiepercentage	0	0	-68	-113	-160	-205						
Besparing op de bedrijfsvoering van de ambtelijke organisatie	0	0	-100	-100	-100	-100						
Totaal Bezuinigingen een ombuigingen snel te realiseren + = tekort - = overschot	-800	0	-431	-521	-688	-724						
BEZUINIGINGEN EN OMBUIGINGEN TE REALISEREN OP LANGERE TERMIJN							Bedragen x € 1000					
Omschrijving	Invest.	2020	2021	2022	2023	2024						
Programma 1 Bestuur en dienstverlening												
Geen	0	0	0	0	0	0						
Programma 2 Openbare orde en veiligheid												
Geen	0	0	0	0	0	0						
Programma 3 Fysieke leefomgeving												
(Verlagen) onderhoudsniveau onkruidbestrijding op verharding	0	0	0	-50	-100	-150						
Uittreden Avri IBOR	0	0	nntb	nntb	nntb	nntb						
Efficiencyslag bij opstellen IBOR	0	0	nntb	nntb	nntb	nntb						
Programma 4 Economie												
Geen	0											
Programma 5 Wmo, Jeugdzorg en Participatiewet												
Besparingen realiseren binnen programma WMO 50%.	0	0	-75	-150	-200	-250						
Besparingen realiseren binnen programma Jeugdzorg 50%.	0	0	-150	-300	-600	-1.000						
Programma 6 Onderwijs, Sport en Welzijn												
Besparingsopties Versis	0	0	nntb	nntb	nntb	nntb						
Besparingen op leerlingenvervoer.	0	0	nntb	nntb	nntb	nntb						
Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, VPB en Onvoorzien												
Verbeterd toepassen toeristenbelasting en uitwerken verblijfsbelasting.	0	0	nntb	nntb	nntb	nntb						
Totaal Bezuinigingen en ombuigingen te realiseren op langere termijn + = tekort - = overschot	0	0	-225	-500	-900	-1.400						
Totaal bezuinigingen, ombuigingen en dekkingsvoorstellen + = tekort - = overschot	-800	-3.000	-3.056	-1.021	-1.588	-2.124						

Uitgangspunten en kaders die gehanteerd worden bij samenstellen begroting 2021-2024

Het financieel-economisch perspectief voor de komende jaren vraagt om een strikt begrotingsbeleid. Aanvullend op geldende wet- en regelgeving in onder meer de Gemeentewet, het Besluit Begroting en Verantwoording en onze Financiële verordening art. 212, gaan wij hierbij uit van onderstaande uitgangspunten. Deze zijn voor ons leidend voor ons inhoudelijke en financiële beleid en de uitvoering in de komende jaren.

1. Coalitieprogramma 2018-2022: 'Samen bouwen aan Ruimte voor de Samenleving'
Als uitvloeisel van de gemeenteraadsverkiezingen is een coalitieprogramma opgesteld. Dit programma vormt de leidraad voor het gemeentelijk beleid voor de komende jaren. Hiervoor is een uitvoeringsprogramma opgesteld.
2. Reeds bestaand beleid
Bij het opstellen van de begroting gaan we uit van het bestaande beleid. Uitzonderingen hierop zijn enerzijds nieuwe ontwikkelingen zoals bepaald in het uitvoeringsprogramma bij het coalitieakkoord en anderzijds nieuw beleid, bezuinigingen en dekkingsvoorstellen waarover u bij de behandeling van deze kadernota besluit. Dit betreft de (financieel) beleidsmatige situatie tot en met besluitvorming eerste bestuursrapportage 2020 (raadsbehandeling oktober 2020). In deze kadernota zijn enkele onderdelen van de actualisatie van het bestaande beleid informeel opgenomen.
3. Integrale afweging
De raad weegt nieuw beleid tegen elkaar en tegen de beschikbare financiële beleidsruimte af bij de besluitvorming over de begroting in het najaar. Deze kadernota biedt inzicht in de ontwikkeling van de financiële beleidsruimte en in voorgesteld nieuw beleid. De inpassing van de kadernota in de begroting vindt plaats onder het hoofdstuk 'Nieuw beleid conform kadernota'. De kadernota 2021-2024 geeft daarmee richting aan de inhoud van de begroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024.

De inpassing van eventueel nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen, die bekend worden *na* behandeling van de kadernota door de gemeenteraad, vindt plaats in de begroting onder het hoofdstuk 'Nieuw beleid na kadernota'. Definitieve besluitvorming over het nieuwe beleid *conform* kadernota én over het nieuwe beleid *na* kadernota vindt plaats bij de begrotingsbehandeling in het najaar. Via bestuursrapportages en jaarstukken worden geen besluiten genomen over het uitvoeren van nieuw beleid.

4. Nieuw beleid na begrotingsbehandeling
Als de raad besluit over een voorstel om extra geld uit te geven op een ander moment dan bij bovengenoemde integrale afweging moet er solide dekking worden aangewezen. Tenzij er sprake is van externe dekking moet in het voorstel aangegeven worden welke adequate dekking aanwezig is. Een mogelijkheid hierbij is 'oud voor nieuw'. Ofwel oud beleid schrappen voor nieuw. Een beroep op een verwacht positief begrotingsoverschot of een waarschijnlijk rekeningsaldo is geen reële dekking.
5. Behoedzame en reële ramingen
Bij het begroten (budgetteren) gaan we uit van behoedzame en reële ramingen. De raming van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds voor een begrotingsjaar baseren wij op de meicirculaire van het voorafgaande jaar. Tussentijdse mutaties in de hoogte van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds verrekenen wij incidenteel met het begrotingssaldo.
Bijstelling van specifieke, incidentele geldstromen van rijk of provincie verrekenen wij direct met de specifieke, incidentele uitgaven die hiertegenover staan.
6. Structureel en reëel sluitende begroting
De begroting en meerjarenraming moeten structureel en reëel sluitend zijn. Het laatste jaar van de vier jaarschijven is altijd structureel sluitend.
7. Structurele uitgaven worden structureel gedekt
Tegenover structurele lasten staan structurele baten. Tegenover structurele lasten kunnen geen incidentele baten of incidentele meevallers staan. Uit het budget voor onvoorziene uitgaven worden geen structurele uitgaven gedaan.
8. Aantal inwoners
Als uitgangspunt bij het samenstellen van de begroting 2021 en de meerjarenraming 2022-2024 wordt het aantal inwoners gebaseerd op peildatum 1 januari 2020. Op die datum telde Neder-Betuwe 24.339 inwoners.

Plaatsnaam	Aantal 2015	Aantal 2016	Aantal 2017	Aantal 2018	Aantal 2019	Aantal 2020
Dodewaard	4.411	4.379	4.376	4.383	4.441	4.392
Echteld	1.083	1.056	1.027	1.025	1.037	1.036
Kesteren	5.350	5.527	5.671	5.813	6.078	6.411
Opheusden	6.008	6.132	6.215	6.309	6.303	6.336
Ochten	4.770	4.860	4.902	4.932	5.005	4.986
IJzendoorn	1.106	1.095	1.112	1.153	1.170	1.178
TOTAAL	22.728	23.049	23.303	23.615	24.034	24.339

9. Prijspeil (inflatiepercentage)

De meicirculaire 2020 geeft de kaders aan voor de verwachte prijsstijging voor het jaar 2021. De afspraak die wij met u hebben gemaakt, is dat wij voor de prijsstijging jaarlijks een stelpost prijsstijging opnemen met het percentage dat de meicirculaire voor het volgende jaar aangeeft. In de meicirculaire worden hiervoor met de algemene uitkering Gemeentefonds middelen beschikbaar gesteld. In onze begroting 2020 en de meerjarenraming 2021-2023 is voor de jaren 2021 tot en met 2023 rekening gehouden met verwachte prijsstijgingen van jaarlijks 1%. De meicirculaire 2020 geeft een verwacht prijsstijgingspercentage van 1,7% voor 2021 aan. Wij passen de bestaande stelpost prijsstijgingen hierop aan. De financiële effecten van verwachte prijsstijgingen 2021 tot en met 2024 zijn, volgens de meicirculaire 2020, in deze kadernota verwerkt.

10. Personeelslasten

De formatie 2021 wordt geraamd op basis van de formatie 2020. De huidige, nog geldende CAO heeft een looptijd van 1 januari 2019 tot 1 januari 2021. De meicirculaire 2020 geeft kaders aan voor de verwachte loonstijgingen voor de komende jaren. De huidige CAO is verwerkt in de begroting 2020 en meerjarenraming 2021-2023. Daarnaast is er voor de jaren 2021 tot en met 2023 rekening gehouden met een verwachte loonstijging van jaarlijks 1%. De meicirculaire 2020 geeft een verwacht loonstijgingspercentage van 2,8% voor 2021 aan. Wij passen de bestaande stelpost loonstijgingen hierop aan. De financiële effecten van verwachte loonstijgingen 2021 tot en met 2024 zijn, volgens de meicirculaire 2020, in deze kadernota verwerkt.

11. Investeringskredieten en vrijval van investeringen

In de door u in juli 2019 vastgestelde Financiële Verordening (art. 212) heeft u beleidskaders aangegeven over de manier van omgaan met investeringen en vrijval van investeringen. Investeringskredieten worden beschikbaar gesteld op basis van een deugdelijke voorbereiding. De ondergrens voor investeringskredieten bedraagt € 25.000. Vrijval in investeringen wordt niet in de exploitatiesfeer ingezet. De ruimte die ontstaat door vrijval van afschrijvingslasten wordt benut voor vervangingsinvesteringen. Als vervanging niet nodig is, zal de vrijval van afschrijvingslasten ten gunste komen van de financiële positie. Bij bestuursrapportages wordt bezien of er daadwerkelijk sprake is van vrijval van kapitaallasten.

12. Reserves en voorzieningen

De basis hiervoor vormt de nota reserves en voorzieningen 2018. Deze nota is vastgesteld in de raadsvergadering van 8 maart 2018.

13. Reservepositie

De algemene reserve dient ter dekking van de risico's en om incidentele exploitatietekorten op te vangen. De algemene reserve bedraagt per 31-12-2019 € 10.735.000.

NIEUWE ONTWIKKELINGEN EN OMBUIGINGEN IN DE PROGRAMMA'S

Programma 1: Bestuur en dienstverlening

Programma 2: Openbare orde en veiligheid

Programma 3: Fysieke leefomgeving

Programma 4: Economie

Programma 5: Wmo, jeugdzorg en participatiewet

Programma 6: Onderwijs, sport en welzijn

Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, VPB en Onvoorzien

Programma 1: Bestuur en dienstverlening

Nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen

➤ Digitalisering akten burgerlijke stand

Wat willen we bereiken?

De akten Burgerlijke Stand van 1913 tot en met 2001 zijn op dit moment alleen nog fysiek beschikbaar. Door de akten te digitaliseren, is het mogelijk om op eenvoudige wijze een kopie te raadplegen en te verstrekken. Hierbij wordt het ook makkelijker om akten openbaar te stellen na afloop van de wettelijke termijn. Op dit moment is er sprake van de zogeheten inktvraat. Door de inktvraat worden akten zodanig aangetast dat ze eerst onleesbaar worden en uiteindelijk uit elkaar vallen. De urgentie van de digitalisering zorgt ervoor dat de akten veiliggesteld worden van verdere beschadiging door inktvraat.

Wat gaan we ervoor doen? De digitalisering uitvoeren door alle akten digitaal beschikbaar te stellen voor intern gebruik.

Wat mag het kosten?	Investering	2021	2022	2023	2024
Digitalisering akten burgerlijke stand		12.000			
Totaal	0	12.000	0	0	0

➤ Actieplan toegankelijk stemmen

Wat willen we bereiken?

Voor de meer dan twee miljoen Nederlanders voor wie stemmen niet vanzelf gaat (denk bijvoorbeeld aan iemand in een rolstoel, mensen met een (licht) verstandelijke beperking of mensen met dementie), willen we de verkiezingen toegankelijker maken. Dit doen we door het oppakken van de tien actiepunten die vermeld staan in het Actieplan toegankelijk stemmen. Dit actieplan is een initiatief van de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties en Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de Kiesraad, de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG) en de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB).

Wat gaan we ervoor doen?

- Door de coronamaatregelen is de lancering van het actieplan uitgesteld (stond gepland op 17 maart 2020; nu uiterlijk in de maand juni).
- Na de lancering van het actieplan stellen wij een plan van aanpak op voor onze gemeente.
- Na het opstellen van het plan van aanpak krijgen wij inzicht in de eventuele kosten.

Wat mag het kosten?	Investering	2021	2022	2023	2024
Actieplan toegankelijk stemmen		PM	PM	PM	PM
Totaal	0	0	0	0	0

➤ **Uitvoering visie strategische communicatie en participatie**

Wat willen we bereiken?

We willen via communicatie en participatie bijdragen aan de ambities van de gemeente die zijn genoemd in het coalitieakkoord en aan de aanpassing aan de wettelijke vereisten (Omgevingswet). Hierbij staat de *klant centraal* en is er oog voor de zorg aan elkaar.

Wat gaan we ervoor doen?

We gaan projectgericht en dorpsgericht (persoonlijk) communiceren. Vooraf zijn de kaders en randvoorwaarden helder en is er ruimte voor de samenleving - inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en (externe) partners - om samen met bestuurders, volksvertegenwoordigers en medewerkers plannen te maken en in samenspraak zorg te dragen voor integrale uitwerking. Stakeholders (vooral inwoners en bedrijven) krijgen over een beleidsonderwerp een eenduidige (integrale) kernboodschap op maat, afgestemd op de belangen en betrokkenheid van de doelgroep. Afhankelijk van het beleid krijgen inwoners en bedrijven bij inhoudelijke gemeentelijke thema's de mogelijkheid mee te denken of mee te creëren of zelfs (incidenteel) mee te beslissen tijdens beleidsontwikkeling en -uitvoering. De gemeente ondersteunt en faciliteert dit proces.

Dit alles via professioneel vormgegeven bijeenkomsten, participatieplatforms en digitale consultatie zodat de totstandkoming transparant en met maximale inbreng van een ieder (de klant centraal) tot stand komt. Er is oog voor mensen die minder digitaal (willen) zijn. Het draagt bij aan het samen bouwen aan Neder-Betuwe als zelfstandige en dynamische ondernemende groeigemeente.

Wat mag het kosten?

Er is een beperkt gemeentelijk budget voor reguliere projecten en (algemene) communicatie voor bestuur en organisatie. Inzet van dit budget is voor sociale media en website, publicatiemateriaal (inclusief vier keer Neder-Betuwe Magazine), incidentele inhuur van een tekstschrijver en voor beeldmateriaal.

Er is geen budget voor de uitvoering van strategische communicatie rondom specifieke projecten. Per project moet worden bepaald hoeveel budget nodig is voor communicatie en participatie. Daarbij wordt rekening gehouden met kosten en vooral menskracht voor het starten van een participatieplatform, het beheer en de afwikkeling. In onze snelle digitale maatschappij met kritische, meedenkende inwoners legt het onderhouden van participatieplatforms permanent beslag op menskracht. Indien gewenst zou bijvoorbeeld een enquête een mogelijkheid zijn in combinatie met video. Een eenvoudige variant voor een online enquête (zonder begeleidende video) om te participeren zou circa € 10.000 bedragen (indicatie). Een interactief platform waarbij inwoners en bedrijven meteen antwoorden ontvangen op hun vragen en opmerkingen zou duurder zijn (ontwikkeling en menskracht). Op dit moment is nog niet duidelijk hoeveel de totale kosten zijn. In het najaar starten we met de gesprekken met klanten en stakeholders en dan wordt duidelijk hoeveel we nodig hebben voor het platform.

Wat mag het kosten?	Investering	2021	2022	2023	2024
Uitvoering visie strategische communicatie en participatie		P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Totaal	0	0	0	0	0

Bezuinigingen en ombuigingen

Geen

Programma 2: Openbare orde en veiligheid

Nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen

Geen

Bezuinigingen en ombuigingen

Geen

Programma 3: Fysieke leefomgeving

Nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen

➤ Voorbereidingskrediet Randweg Opheusden

Wat willen we bereiken?

De Randweg Opheusden zorgt ervoor dat een groot deel van het (vracht)verkeer dat nu via het centrum van Opheusden rijdt, dat niet meer hoeft te doen. Vanaf de Bomenlaan, waarbij het bedrijventerrein ABC optimaal wordt ontsloten, komen we uiteindelijk bij de aansluiting op de Tielsestraat. Onderweg worden de wijk Herenland en de nieuwe woonwijk Herenland West ontsloten. De Randweg biedt daarnaast mogelijkheden om toekomstige ontwikkelingen op het gebied van woningbouw, economie en (sport) accommodaties optimaal te faciliteren. De Randweg Opheusden is de centrale as op weg naar Opheusden 2050. Tot slot wordt de veiligheid voor fietsers fors verbeterd; met name voor onze (schoolgaande) jeugd die nu met de nodige gevaren over de drukke en smalle parallelweg rijdt tussen Opheusden en Kesteren.

Wat gaan we ervoor doen?

- Er wordt een bestemmingsplan opgesteld en in procedure gebracht.
- Er wordt een geotechnisch onderzoek uitgevoerd om een nauwkeurig beeld te krijgen van de grondbalans onder het tracé voor het preciseren van de kostencalculatie en het realisatiekrediet.
- Vaststelling van het bestemmingsplan is voorzien gelijktijdig met besluitvorming bij de Kadernota 2022-2025 over het opnemen van de benodigde kapitaallasten in de meerjarenbegroting voor de realisatie
- Daarna zal een definitief ontwerp opgesteld worden.
- Er wordt verder gewerkt aan gesprekken met grondeigenaren en belanghebbenden voor het gronddossier.
- Wij willen in september 2020 een voorbereidingskrediet aan uw raad vragen van € 400.000. Met dit voorbereidingskrediet kunnen wij de genoemde werkzaamheden uitvoeren en de kosten voldoen tot vaststelling van het bestemmingsplan. Hiervoor ramen wij € 100.000 nodig te hebben voor 2020, € 200.000 voor 2021 en € 100.000 voor 2022. Dit brengt rentekosten met zich mee: voor 2021 € 1.000, voor 2022 € 3.000 en voor 2023 en 2024 € 4.000. Wij streven er naar om de Randweg Opheusden in 2025 te realiseren.

Wat mag het kosten?	Investering	2021	2022	2023	2024
Voorbereidingskrediet Randweg Opheusden	400.000	1.000	3.000	4.000	4.000
Totaal	400.000	1.000	3.000	4.000	4.000

➤ Herinrichting buitenruimte dorpshuis IJzendoorn

Wat willen we bereiken?

Het bestuur van het Dorpshuis in IJzendoorn is inmiddels gestart met een grootschalige vernieuwbouw van het dorpshuis. De huidige buitenruimte rond het dorpshuis is gedateerd, heeft ontoereikend waterbergend groen (klimaatadaptatie) en heeft weinig sfeer. Door het Waterschap wordt gewerkt aan de planvorming van de dijkversterking. In dat kader is onderzocht of het dorpshuis en de buitenruimte van het dorpshuis een heroriëntatie kunnen krijgen richting de dijk, waar de dijk en het uiterwaardengebied bij betrokken kunnen worden. Bij publieksevenementen kan parkeren aan de andere zijde van de dijk plaatsvinden, waarmee een al langer ervaren overlast voor het dorp verdwijnt. Om dit te kunnen realiseren zal het wegvak op de dijk bij het dorpshuis aangepast worden. Aan de IJzendoornse kant willen we de buitenruimte optimaliseren door het betrekken van de (gemeentelijke) speeltuin bij het dorpshuis, waardoor er een aaneensluitende openbare ruimte ontstaat.

Wat gaan we ervoor doen?

- Het maken van een stedenbouwkundig ontwerp en civiel ontwerp van de buitenruimte.
- Het realiseren van de nieuwe buitenruimte.

Wat mag het kosten?	Investering	2021	2022	2023	2024
Herinrichting buitenruimte dorpshuis IJzendoorn (incl. voorbereidingskosten)	300.000	0	9.000	8.940	8.880
Totaal	300.000	0	9.000	8.940	8.880

➤ Uitstraling openbaar groen bij revitaliseringsprojecten

Wat willen we bereiken?

Na de revitalisatie van de wijken de Bomenbuurt, de Oranjebuurt en de Vogelbuurt versterkt het groen de uitstraling van de wijken, draagt het bij aan klimaatadaptatie en versterkt het de biodiversiteit.

Wat gaan we ervoor doen?

Bij de revitalisatie van de Bomenbuurt, de Oranjebuurt en de Vogelbuurt vervangen we naast het riool en de bestratingen ook een deel van het groen. Dit is noodzakelijk, omdat we de beplanting en de bomen deels rooien. Met het budget herstellen we het groen na deze werkzaamheden.

De verdeling van het budget is als volgt:

- Groen Bomenbuurt € 40.000
- Groen Oranjebuurt € 25.000
- Groen Vogelbuurt € 30.000

Wat mag het kosten?	Investering	2021	2022	2023	2024
Uitstraling openbaar groen bij revitaliseringsprojecten	95.000		5.700	5.653	5.605
Totaal	95.000	0	5.700	5.653	5.605

Bezuinigingen en ombuigingen

➤ Niet meer investeren in het landschapontwikkelingsplan (LOP)

Waarop willen we besparen?

In 2010 heeft Neder-Betuwe het LOP ingevoerd om samen met de samenleving projecten die het landschap versterken te kunnen initiëren. Veelal worden de middelen die hiervoor in de begroting zijn opgenomen ingezet als co-financiering voor de subsidies die wij hiervoor kunnen benutten. Wij verlagen het budget tot nul.

Wat gaan we daarvoor (niet langer) doen?

Als de middelen niet meer ter beschikking staan, worden er geen initiatieven meer uitgewerkt en maken wij geen gebruik van de subsidiemogelijkheden. Het LOP heeft raakvlakken met recreatie en toerisme, (cultuur) historie, en ruimtelijke initiatieven.

Wat worden de besparingen?	Investering	2021	2022	2023	2024
Geen nieuwe LOP projecten opstarten		-35.000	-35.000	-35.000	-35.000
Totaal	0	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000

➤ Centrumontwikkelingen Ochten (afronding werk in 2021)

Waarop willen we besparen?

In de begroting is een investeringsbedrag als kapitaallast opgenomen voor de herinrichting van de openbare ruimte in Ochten. De herinrichting gaan we alleen uitvoeren wanneer een centrumontwikkeling door middel van private investeringen van de grond komt. Wanneer een centrumontwikkeling gegarandeerd blijkt, vindt de besteding plaats en is het begrote budget hiervoor nodig.

Omdat dit voor dit moment niet duidelijk is, wordt er vooralsnog vanuit gegaan dat de besteding 1 jaar later plaatsvindt dan was aangegeven in de begroting 2020 en meerjarenbegroting 2021-2023. Door deze latere uitvoering besparen we 1 jaar aan kapitaallasten ter hoogte van € 23.750.

Wat gaan we daarvoor (niet langer) doen?

We gaan het project niet uitvoeren in 2020 maar verschuiven de realisatie met 1 jaar.

Wat worden de besparingen?	Investering	2021	2022	2023	2024
Vrijval centrumontwikkelingen Ochten (afronding werk in 2021)	-800.000	-23.750	0	0	0
Totaal	-800.000	-23.750	0	0	0

➤ Beheer bermen buitengebied verminderen

We gaan de maaifrequentie aanpassen van twee keer maaien naar één keer maaien op plekken waar het kan.

Wat gaan we daarvoor (niet langer) doen?

Op een aantal plekken kunnen we minder maaien. Dit levert een bezuïning op, maar draagt ook bij aan het vergroten van biodiversiteit. Door minder te maaien, bloeien er meer bloemen in de berm. Voorwaarde is dat de verkeersveiligheid niet in het gedrang komt. Avri geeft hierbij de volgende opties aan:

Optie 1: 1x alle bermen maaien (klepelen) in het najaar + 1x extra de uitzichthoeken en meterstroken maaien (klepelen) in het voorjaar. Dit bespaart 1 ronde en levert een bezuïning van € 25.000,- per jaar op.

Optie 2: 1x alle bermen maaien en maaisel afruimen in het najaar + 1x extra de uitzichthoeken en meterstroken maaien en maaisel afruimen in het voorjaar. Dit bespaart 1 ronde, maar is wel eco-vriendelijk door maaisel af te ruimen. Dit geeft een bezuïning van € 14.000 per jaar. Deze optie draagt bij aan het versterken van de diversiteit.

Opmerking: het bermenbeheer zit in een lopend contract. Het openbreken van dit contract kan kosten met zich meebrengen.

Wat worden de besparingen?	Investering	2021	2022	2023	2024
Beheer bermen buitengebied verminderen; uitgaande van optie 1		-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Totaal	0	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000

Groenparticipatie naar beneden bijstellen

Waarop willen we besparen?

In 2017 is besloten de samenleving meer te betrekken bij het groen in onze openbare ruimte. Hiervoor zijn tot heden vele trajecten met inwoners gestart.

Wat gaan we daarvoor (niet langer) doen?

Indien de middelen niet meer ter beschikking staan, worden er geen groeninitiatieven meer in de samenleving gestart.

Wat worden de besparingen?	Investering	2021	2022	2023	2024
Geen nieuwe groenparticipatietrajecten opstarten		-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
Totaal	0	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000

➤ Maatregelen rond onderhoud openbare ruimte

Waarop willen we besparen?

Op 1 april 2014 zijn de onderhoudstaken van onze openbare ruimte aan Avri overgedragen. De kosten voor onderhoud zijn de afgelopen jaren fors gestegen. De vraag kan gesteld worden of dit nog marktconform is. Feit is dat een grote plaatselijke aannemer in opdracht van Avri bijna het totale onderhoud in Neder-Betuwe uitvoert. Neder-Betuwe zou mogelijk ook weer zelf de aanbestedende partij kunnen zijn en hiermee een efficiency slag maken.

Daarnaast is het onderhoud van onkruid op verhardingen ook bij Avri uitgezet. Deze kosten zijn de afgelopen jaren, ook door wet en regelgeving, met ongeveer 400 procent gestegen. In overleg met Avri willen wij nagaan of het mogelijk is dat Avri deze werkzaamheden niet langer uitbesteedt, maar zoveel mogelijk in eigen beheer gaat uitvoeren. Dit naar voorbeeld van de gemeente West Betuwe. Mocht deze optie niet haalbaar zijn dan is verlaging van het onderhoudsniveau een alternatief. Deze laatste optie heeft een zeer negatieve invloed op het totaalbeeld van de openbare ruimte.

Met het opstellen van het IBOR in 2020 en 2021 kunnen we in een brede, integrale discussie met inwoners, bestuur en raad naar mogelijke efficiency slagen kijken zonder het integrale beeld uit het oog te verliezen. Dit zal dan betrekking hebben op ongeveer 7 beheerplannen.

Wat gaan we daarvoor (niet langer) doen?

Het is een optie om het beheer en onderhoud van de openbare ruimte weer (deels) in eigen beheer uit te voeren. Dan worden de beleidsuitgangspunten zoals geformuleerd in IBOR weer door de interne organisatie aangestuurd. In de praktijk zal er geen verschil zichtbaar zijn, maar kan het hiervoor benodigde budget (fors) lager uitvallen. Let wel, wij zijn gebonden aan een raamovereenkomst met Avri. Het openbreken van deze raamovereenkomst kan uittredingskosten met zich meebrengen.

Bij onkruidbestrijding op verharding is het uitgangspunt om in eerste instantie geen concessies te doen aan het beeld, maar door efficiency het budget naar beneden bij te stellen. Het budget dat we hiermee besparen, kunnen we nu niet precies aangeven. Dit moeten we in overleg met Avri bepalen. Daarnaast loopt er een contract over het bestrijden van onkruid op verhardingen. Met de huidige financiële besparing (€ 150.000) zal er in 2024 geen onkruid meer worden bestreden op verhardingen. Het openbreken van het contract over onkruidbestrijding op verhardingen kan kosten met zich meebrengen.

Om een integrale afweging te maken over het totaalonderhoud van de openbare ruimte hoort de discussie om onkruid op verhardingen te verlagen of op een andere wijze in te vullen meer thuis in het opstellen van IBOR. Dan blijven alle componenten gericht op het onderhoud in balans.

Wat worden de besparingen?	Investering	2021	2022	2023	2024
(verlagen) onderhoudsniveau onkruidbestrijding op verharding			-50.000	-100.000	-150.000
Uittreden Avri IBOR		nntb	nntb	nntb	nntb
Efficiencyslag bij opstellen IBOR		nntb	nntb	nntb	nntb
Totaal	0	0	-50.000	-100.000	-150.000

Programma 4: Economie

Nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen

➤ Gastvrije Waaldijk

Wat willen we bereiken?

De komende jaren wordt de noordelijke Waaldijk tussen Gorinchem en Nijmegen versterkt. Dit is een uitgelezen kans om de uitstraling van de dijk een impuls te geven en de beleving te vergroten. Een Waaldijk met een gastvrij karakter, waar de fiets de hoofdgebruiker is en de auto te gast. Deze kans wordt opgepakt onder de noemer Gastvrije Waaldijk. De dijk krijgt een verkeersveilige en eenduidige weginrichting over de gehele lengte, met toeristisch-recreatieve beleefpunten (balkons, tribunes, etc.) en goede verbindingen met de dorpen, steden en uiterwaarden. De samenwerkingspartners onderschrijven het gemeenschappelijk belang, dat in het voorjaar van 2020 is vastgelegd met een ondertekende Intentieovereenkomst. De volgende stap is te komen tot een Samenwerkingsovereenkomst. Inmiddels is er meer duidelijkheid over de werkzaamheden en bijbehorende planning. In de begroting 2020 is al een eenmalig bedrag van € 50.000 opgenomen. Inmiddels is de bijdrage per gemeente vastgesteld op € 125.000 en wordt in de kadernota voor de jaarschijf 2022 aanvullend nog een eenmalig bedrag van € 75.000 gevraagd.

Wat gaan we ervoor doen?

- De dijk krijgt een verkeersveilige en eenduidige weginrichting over de gehele lengte, met toeristisch-recreatieve beleefpunten (balkons, tribunes, etc.) en goede verbindingen met de dorpen, steden en uiterwaarden.
- Er wordt een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd voor een fietsbrug over het Amsterdam-Rijnkanaal om het Neder-Betuwe traject aantrekkelijk te maken als onderdeel van de gehele fietsroute.
- Via een marketingcommunicatie campagne 'Verhaal van de Waal' zal de Gastvrije Waaldijk gepromoot gaan worden.

Wat mag het kosten?	Investering	2021	2022	2023	2024
Eénmalige ophoging budget Gastvrije Waaldijk		0	75.000	0	0
Totaal	0	0	75.000	0	0

Bezuinigingen en ombuigingen

Geen

Programma 5: Wmo, Jeugdzorg en Participatiewet

Nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen

➤ Investeren in budget in evenwicht en deze terugverdienen via bezuinigingen

Wat willen we bereiken?

Om de uitgavenreductie te kunnen realiseren voor de Wmo en de Jeugdzorg zal het noodzakelijk zijn om (tijdelijk) extra ondersteuning op te tuigen. Deze zal onder andere bestaan uit:

- Onderzoek naar en uitwerking van een exactere raming van toekomstige uitgaven Wmo en Jeugdzorg. Hiervoor wordt externe ondersteuning ingezet;
- Ondersteuning bij de uitwerking van de bezuinigingsmaatregelen Wmo en met name Jeugdzorg;
- Ondersteuning en uitwerking van de nieuwe samenwerkingsstructuur die met name benodigd is om de toekenning van Jeugdhulp te wijzigen;
- En daarbij adviseren over de meest efficiënte wijze waarop dit voor de toekomst georganiseerd kan worden;
- En alle overige incidentele kosten die gaan ontstaan om de voorgenomen maatregelen om te zetten in uitvoering.

Wat gaan we ervoor doen?

- Een plan opstellen om te bepalen welke externe ondersteuning we nodig hebben;
- Een voorspellende monitor invoeren;
- Nieuwe structuren invoeren die moeten leiden tot lagere kosten, zoals OT's voor voorschool en voortgezet onderwijs en de bemensing ervan;
- Nieuwe samenwerkingen opzetten met samenwerkingspartners en een selectie van aanbieders;
- Tijdelijk extra personeel inzetten op diverse terreinen (bijvoorbeeld voor een groeiend aantal aanvragen);
- Advies over de beste organisatie-inrichting die past bij de nieuwe samenwerkingsverbanden, maar ook bij de maatregelen gericht op kosteneffectiviteit.

Wat mag het kosten?	Investing	2021	2022	2023	2024
Investeren in budget in evenwicht		100.000	100.000	100.000	0
Terugverdienen middels <u>extra</u> besparing op de Wmo- en jeugdbudgetten*		-100.000	-100.000	-100.000	0
Totaal	0	0	0	0	0

* Welke maatregelen precies worden ingevoerd, is nu nog niet te zeggen. Daarom is het niet bij voorbaat zeker dat deze 'investering' al direct in hetzelfde jaar volledig wordt terugverdiend. Uiteindelijk is het de bedoeling de volledige kosten terug te verdienen met besparingen.

➤ Schuldhulpverlening

Door de wetswijziging op het gebied van vroegsignalering van schulden krijgt de gemeente er een nieuwe uitvoeringstaak bij. Hier staat geen financiële tegemoetkoming van het rijk tegenover. De gemeente is vanaf 2021 verplicht om informatie in te winnen over betalingsachterstanden bij inwoners. Bijvoorbeeld door afspraken te maken met woningcorporaties, nutsbedrijven en zorgverzekeraars of andere organisaties. Naast het in kaart brengen van betalingsachterstanden ontwikkelen we beleid over wat de gemeente met deze informatie gaat doen. Immers, niet elke betalingsachterstand wijst op problematische schulden waar hulp bij geboden is. In welke gevallen en bij welk type achterstanden onderneemt de gemeente actie? We pakken dit in samenwerking met de gemeente Buren op en nemen hierbij de aanbevelingen uit het onderzoek van de Rekenkamercommissie mee.

Wat willen we bereiken?

Inwoners met financiële problemen in een vroeg stadium in beeld brengen en (waar nodig) hulp aanbieden.

Wat gaan we ervoor doen?

- Afspraken maken om betalingsachterstanden vroegtijdig in beeld te krijgen.
- Beleid opstellen over wanneer en hoe ontvangen signalen worden opgepakt.

Wat mag het kosten?	Investing	2021	2022	2023	2024
Schuldhulpverlening		23.000	23.000	23.000	23.000
Totaal	0	23.000	23.000	23.000	23.000

Bezuinigingen en ombuigingen

➤ Besparingen realiseren binnen programma Wmo 50%

Waarop willen we besparen?

In het jaar 2019 zijn de uitgaven voor Wmo met circa € 500.000 gestegen.

Omdat deze stijging niet kon worden begroot voor de begroting 2020 resulteert dat in een tekort voor 2020. De opgave waarvoor het college zich wil stellen is:

- maatregelen opstellen voor Wmo die al in 2020 een fors dempend effect hebben op de autonome groei van 2020,
- maatregelen opstellen die leiden tot een lagere vraag om Wmo-ondersteuning, onder andere omdat inwoners meer voor eigen rekening nemen,
- maatregelen opstellen die in 2024 moeten leiden tot een financieel effect in 2024 van € 250.000 voor Wmo.

Wat gaan we daarvoor (niet langer) doen?

De vraag om Wmo-voorzieningen ofwel de door de gemeente betaalde Wmo-ondersteuning moet gaan afnemen. Van inwoners wordt gevraagd om benodigde voorzieningen vanuit zelfredzaamheid voor eigen rekening te nemen als dit mogelijk is.

Wat worden de besparingen?	Investering	2021	2022	2023	2024
Besparing realiseren binnen programma Wmo		-75.000	-150.000	-200.000	-250.000
Totaal	0	-75.000	-150.000	-200.000	-250.000

➤ Besparingen realiseren binnen programma Jeugdzorg 50%

Waarop willen we besparen?

In het jaar 2019 zijn de uitgaven voor jeugdzorg en jeugdhulp met ongeveer € 2.000.000 gestegen.

Omdat deze stijging niet kon worden begroot voor de begroting 2020 resulteert dat in een tekort voor 2020. De opgave waarvoor het college zich wil stellen is:

- Maatregelen opstellen voor jeugdhulp die al in 2020 een fors dempend effect hebben op de autonome groei van 2020.
- Maatregelen opstellen die leiden tot een lagere vraag om jeugdhulp omdat we minder onnodig indiceren voor jeugdhulp.
- Maatregelen opstellen die in 2024 moeten leiden tot een financieel effect in 2024 van € 1.000.000 voor jeugdhulp.

Wat gaan we daarvoor (niet langer) doen?

- Voor jeugdhulp geldt dat we betere analyses maken over specialistische inzet van jeugdzorg bij (jonge) kinderen. Hiermee gaan we 'onnodig' indiceren van jeugdhulp tegen. Daarvoor zullen we bestaande afspraken strakker naleven en strengere voorwaarden verbinden aan het in behandeling nemen van de jeugdhulpaanvraag.
- Om deze doelen te realiseren, gaan we nauwer samenwerken met het onderwijs, Jeugdgezondheidszorg, huisartsen, voorschoolse opvang en zorgaanbieders vanuit onze gezamenlijke verantwoordelijkheid om de zorg voor jeugd (met een krappere budget) te realiseren.
- We stellen nieuwe beleidsregels jeugdzorg vast die het 'doelmatig en strakker' indiceren moeten ondersteunen.

Wat worden de besparingen?	Investering	2021	2022	2023	2024
Besparingen binnen programma Jeugdzorg		-150.000	-300.000	-600.000	-1.000.000
Totaal	0	-150.000	-300.000	-600.000	-1.000.000

N.B. Bij de voorgestelde besparingen op Wmo en Jeugd

In de aanpak van het tekort op het Sociaal Domein achten wij het belangrijk uw raad aanvullend het navolgende mee te geven. De extra uitgaven over 2019 worden als budget ook aangevuld voor de begroting 2020. Daarmee ontstaat ook de noodzaak om alles erop te richten de autonome groei in uitgaven al over 2020 zoveel mogelijk te beperken.

Voor de Wmo geldt daarbij dat wij tot de conclusie zijn gekomen dat een effectieve beperking van uitgaven slechts succes kan hebben als wij erin slagen het huidige aantal cliënten terug te dringen. Wij menen dat uitgaan van de eigen kracht van inwoners ook zover reikt, dat van hen die voorzieningen zelf kunnen bekostigen, gevraagd kan worden dat ook te doen.

Voor de Jeugdwet is ons uitgangspunt scherp uit te gaan van wat 'noodzakelijk' is. Zowel het terugdringen van de autonome groei als het realiseren van de bezuinigingen is daarmee een zware opgave die veel onzekerheden kent. De aanpak van de Jeugdwet zal een voortschrijdend karakter (*work in progress*) hebben, waarin wij telkens weer situaties zullen onderkennen en aanpakken om de jeugdhulp terug te brengen tot wat noodzakelijk is.

Wij hopen dat ook uw raad zich wil inzetten om inwoners te overtuigen dat de Wmo en de Jeugdwet 'soberder en doelmatiger' zullen moeten worden ingericht. Het is onze overtuiging dat om een structureel duurzame situatie te bereiken, zowel voor de Wmo als de Jeugdwet de rijksoverheid meer middelen aan gemeenten beschikbaar zal moeten stellen.

Programma 6: Onderwijs, sport en welzijn

Nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen

➤ Leerlingenvervoer

Wat willen we bereiken?

Alle leerlingen met een indicatie leerlingenvervoer maken gebruik van passend en veilig vervoer van huis naar school en vice versa.

In de afgelopen jaren zijn er in de taxibranche (autonome) ontwikkelingen geweest die hebben geleid tot een hogere kostprijs voor het vervoer. Hier krijgt de gemeente met ingang van 1 augustus 2020 mee te maken nu er een Europese aanbesteding is afgerond. Deze heeft geleid tot een nieuw vervoerscontract voor drie jaar met de optie tot drie keer een jaar verlengen.

Wat gaan we ervoor doen?

- Aanvragen leerlingenvervoer zorgvuldig beoordelen binnen de geldende beleidskaders;
- Afspraken maken met Versis om passend leerlingenvervoer in te zetten;
- Behalve hogere vervoerstarieven zijn de financiële effecten ook afhankelijk van het aantal leerlingen en de planning van combinatieritten met de samenwerkende gemeenten in de regio. Samen met het onderwijs en de regiogemeenten wordt onderzocht welke bezuinigingsmaatregelen mogelijk zijn binnen het leerlingenvervoer (zie ook verderop in dit programma onder Bezuinigingen en ombuigingen).

Wat mag het kosten?	Investering	2021	2022	2023	2024
Leerlingenvervoer		200.000	200.000	200.000	200.000
Totaal	0	200.000	200.000	200.000	200.000

➤ Laaggeletterdheid/volwasseneneducatie

Wat willen we bereiken?

Als gemeente hebben wij vanuit de Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB) de taak om volwasseneneducatie aan te bieden aan inwoners. In juli 2018 sloten de VNG en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) een bestuursakkoord over de aanpak laaggeletterdheid 2020-2024. Gemeenten moeten, onder regie van in ons geval contactgemeente Tiel, deze bestuurlijke afspraken nu verder uitwerken in een verplicht op te stellen regionaal plan 'Vervolgaanpak laaggeletterdheid 2020-2024' en hier ook lokaal uitvoering aan geven.

Wat gaan we ervoor doen?

- De vervolgaanpak laaggeletterdheid 2020-2024 vormgeven.
- Meer mensen, vooral vanuit de NT1-doelgroep, bereiken met een aanpak op maat.
- Meer inzicht vergaren in dat wat werkt en hier slimmer op sturen. Inzet op kwaliteit van taalhuizen en taalpunten en non-formeel cursusaanbod.
- De (regionale) samenwerking tussen gemeente(n), werkgevers en maatschappelijke organisaties actief optimaliseren.

Wat mag het kosten?	Investering	2021	2022	2023	2024
Laaggeletterdheid / volwasseneneducatie		pm	pm	pm	pm
Totaal	0	0	0	0	0

De kosten voor de periode 2020 en 2024 zijn op dit moment nog niet bekend. Deze zijn afhankelijk van het nog vast te stellen regionale plan en de lokale invulling daarvan. Vaststelling vindt plaats in het derde kwartaal van 2020. De kosten worden vooralsnog ingeschat op circa € 10.000 – € 25.000 per jaar.

➤ Voormalig schoolgebouw Pantarijn benutten als tijdelijke huisvesting scholen

Wat willen we bereiken?

We willen de afspraak met De Wegwijzer en de Sébaschool over tijdelijke huisvesting van leerlingen in enkele klaslokalen in het Oude Pantarijn voortzetten. Aanleiding vormt een huisvestingsprobleem o.b.v. de leerlingenbezetting waarbij het oude schoolgebouw een tijdelijke oplossing biedt. Omdat de nutsvoorzieningen voor De Wegwijzer te omvangrijk zijn, wordt gezocht naar het daar huisvesten van leerlingen vanuit scholen die ook met een huisvestingsprobleem kampen. Gemeenschappelijk gebruik door meerdere scholen spreidt de kosten voor omvangrijke nutsvoorzieningen. Een inspectie wordt binnenkort uitgevoerd om te beoordelen of de kwaliteit en veiligheid van het gebouw voldoen om meer scholen en leerlingen tijdelijk te huisvesten. De inspectie is nog niet uitgevoerd, waardoor kosten voor het kwalitatief en veilig aanbieden van het gebouw nog niet te overzien zijn.

Wat gaan we ervoor doen?

- Onder schoolbesturen inventariseren van de noodzaak van tijdelijke huisvesting in het Oude Pantarijn (o.b.v. leerlingenprognose).
- Inspectie uitvoeren om kwalitatieve en veilige staat van het gebouw te inventariseren en een beeld te kunnen vormen om daaraan te kunnen voldoen. Daarmee wordt ook een beeld gevormd van eventuele investeringen.

Wat mag het kosten?	Investering	2021	2022	2023	2024
Voormalig schoolgebouw Pantarijn benutten als tijdelijke huisvesting scholen		pm	pm	pm	pm
Totaal	0	0	0	0	0

Omdat dit nog in behandeling is kunnen er nog geen bedragen aan worden verbonden.

➤ Neder-Betuwe als host-gemeente voor WK Volleybal 2022

Wat willen we bereiken?

Neder-Betuwe wil ter bevordering en stimulering van breedtesport het WK Volleybal 2022 faciliteren door middel van huisvesting en trainingsfaciliteiten voor een van de deelnemende landenploegen. En hierbij een aanvullend programma realiseren dat gericht is op breedtesport en stimulering van Neder-Betuwe als recreatieve gemeente.

Wat gaan we ervoor doen?

- Binnen de kaders van het organisatiecomité de huisvesting realiseren van 1 volleybal-landenploeg. De kosten die voor rekening van de gemeente komen, zijn op dit moment nog niet bekend.

Wat mag het kosten?	Investering	2021	2022	2023	2024
Neder-Betuwe als host-gemeente WK Volleybal 2022		0	pm	0	0
Totaal	0	0	0	0	0

Bezuinigingen en ombuigingen

➤ Bijstellen begroting voorlichting over vaccineren

Waarop willen we besparen?

De oorspronkelijke begroting voor het geven van voorlichting over vaccineren gaat uit van extra consultatietijd binnen de jeugdgezondheidszorg van de GGD voor alle geboren kinderen in een kalenderjaar. Afgesproken was om in 2020 te bezien of dit begrote bedrag ook daadwerkelijk nodig is. Omdat dit niet zo blijkt te zijn, kan het budget naar beneden worden bijgesteld. Met het resterende budget blijft naar verwachting nog voldoende mogelijkheid over voor extra consultatietijd voor het geven van (aanvullende) voorlichting over vaccineren als ouders dit willen. NB: de actuele situatie rondom het coronavirus en de extra voorlichting/inzet voor vaccinatie tegen deze infectieziekte, is hierin niet meegenomen.

Wat gaan we daarvoor (niet langer) doen?

De inzet en activiteiten blijven gelijk.

Wat worden de besparingen?	Investering	2021	2022	2023	2024
Bijstellen begroting voorlichting over vaccineren		-8.750	-8.750	-8.750	0
Totaal	0	-8.750	-8.750	-8.750	0

➤ Voetbalveld Kesteren een jaar later realiseren

Waarop willen we besparen?

We willen in 2021 besparen door de aanleg van een extra voetbalveld voor VV Kesteren met een jaar uit te stellen. De voetbalvereniging zal dan een jaar later gebruik kunnen maken van het derde veld.

Wat gaan we daarvoor (niet langer) doen?

De aanleg van een extra natuurgras voetbalveld wordt uitgesteld tot 2022. De voorbereidingen voor de herontwikkeling worden wel verder uitgevoerd. De herontwikkeling van het sportpark De Leede is een samenwerking met de gebruikers ervan. Het project omvat herinrichting van velden en de toegang plus de nieuwbouw van kleedkamers en kantine. De voetbalvereniging realiseert en financiert de nieuwe gebouwen.

Wat worden de besparingen?	Investering	2021	2022	2023	2024
Voetbalveld Kesteren een jaar later realiseren		-26.500	0	0	0
Totaal	0	-26.500	0	0	0

➤ Tijdelijk inzetten subsidieregeling voor dorpshuizen

Waarop willen we besparen?

We willen besparen op een nieuwe subsidiebijdrage voor investeringen in dorpshuizen. Vanaf 2020 kunnen dorpshuizen een beroep doen op deze nieuwe subsidieregeling voor onderhoud, verbouw, duurzaamheid en het verbeteren van de toegankelijkheid van de gebouwen.

Wat gaan we daarvoor (niet langer) doen?

We organiseren de subsidieregeling voor drie jaar: 2020 tot en met 2022. Daarna evalueren we de regeling. Dit heeft als effect dat de begrote bedragen vanaf 2023 vrijvallen.

Wat worden de besparingen?	Investering	2021	2022	2023	2024
Tijdelijk inzetten subsidieregeling dorpshuizen		0	0	-25.000	-25.000
Totaal	0	0	0	-25.000	-25.000

➤ Leges verhogen voor aanvragen exploitatie kinderopvang

Wat willen we bereiken?

We willen op inspectiekosten door de GGD besparen door de leges voor aanvragen exploitatie te verhogen.

Wat gaan we daarvoor doen?

De inspecties blijven kwalitatief en kwantitatief gehandhaafd. Bij nieuwe aanvragen voor exploitatie kinderopvang (waaronder ook gastouderopvang) brengen we verhoogde leges in rekening.

Wat worden de besparingen?	Investing	2021	2022	2023	2024
Leges verhogen voor aanvragen exploitatie kinderopvang		-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Totaal	0	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000

➤ Besparingsopties Versis

Waarop willen we besparen?

Versis is een regionaal samenwerkingsverband van gemeenten en de provincie voor het vraagafhankelijk vervoer (Wmo en OV). De deelnemende gemeenten hebben samen met het beheerbureau Regio Rivierenland een notitie opgesteld met mogelijke besparingsopties. Deze opties zijn in meer en mindere mate mogelijkheden om besparingen te realiseren. We lopen met elkaar de opties door om gezamenlijk in alle gemeenten met hetzelfde voorstel tot besparingen te komen (collectief). Daarnaast kunnen gemeenten individueel kijken naar een drietal lokale opties.

Wat gaan we daarvoor (niet langer) doen?

De besparingsnotitie is eind februari 2020 opgesteld en ambtelijk besproken. Er zijn nog geen keuzes gemaakt en er hebben nog geen doorrekeningen plaatsgevonden. Voor de zomer van 2020 willen we een volgende stap zetten: inventarisatie of we overeenstemming kunnen bereiken over welke opties gemeenten echt reëel vinden en een eerste doorrekening van wat dat financieel oplevert. Daarna zal er een voorstel naar bestuurders gaan om afstemming en overeenstemming te bereiken, waarna het kan worden vastgesteld en doorgevoerd.

Wat worden de besparingen?	Investing	2021	2022	2023	2024
Besparingsopties Versis		nntb	nntb	nntb	nntb
Totaal	0	0	0	0	0

Omdat dit nog in behandeling is en er nog geen doorrekeningen hebben plaatsgevonden, kunnen er nog geen bedragen aan worden verbonden.

➤ Besparingen op leerlingenvervoer

Waarop willen we besparen?

We willen besparen op de kosten voor aangepast vervoer per taxi(bus).

Wat gaan we daarvoor (niet langer) doen?

- Ouder(s)/verzorger(s) en leerlingen stimuleren zelfstandig te (leren) reizen;
- Meer voorlichting over het toekennen van vervoer naar de dichtstbijzijnde en passende school;
- Samen met het onderwijs mogelijkheden onderzoeken voor passend en thuisbij onderwijs;

Wat worden de besparingen?	Investing	2021	2022	2023	2024
Besparingen op leerlingenvervoer		nntb	nntb	nntb	nntb
Totaal	0	0	0	0	0

Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, VPB en onvoorzien

Nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen

➤ I&A programmagids 2021

Uitvoering ICT strategie en verder ontwikkelen digitale dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Tijdig gebruik maken van technologische ontwikkelingen om zo onze dienstverlening aan inwoners en bedrijven blijvend op een goed niveau te houden. Door het slimmer en efficiënter inrichten van onze systemen vergroten we de mogelijkheid van selfservice door inwoners en bedrijven.

Wat gaan we ervoor doen?

- Verdere digitalisering van de dienstverlening van Burgerzaken/selfservice;
- Mogelijkheid bieden aan de inwoner om met DigiD digitaal een aanvraag te doen van een product (rijbewijs of een reisdocument, stempas of volmacht);
- Implementatie van het systeem Iverkiezingen, zodat voorbereidingen van Verkiezingen efficiënter plaatsvinden;
- Invoering van GT Connect voor alle telefoonverkeer;
- Invoering van RX.Zone archivering waardoor we een adequate invulling geven aan de wet- en regelgeving rondom archivering voor het ruimtelijk domein;
- Verdere digitalisering van de WOZ administratie door invoering van WOZ berichtenverkeer / berichtenportaal;
- Verdere digitalisering van het inmeten en raadplegen van objecten in de Openbare ruimte door invoering van Cyclomedia. Door de luchtfoto's is het niet meer noodzakelijk om objecten te bezoeken;
- Meerdere kanalen inzetten om contact met de gemeente te krijgen;
- Structurele technologische aanpassingen en vernieuwingen van applicaties voor hardware en infrastructuur.

Wat mag het kosten?	Investering	2021	2022	2023	2024
Eenmalige kosten JCC		1.500			
Jaarlijkse kosten (€ 0,10 per inwoner) JCC		2.434	2.434	2.434	2.434
eenmalige kosten Iverkiezingen		3.600			
jaarlijkse kosten Iverkiezingen		4.500	4.500	4.500	4.500
GT Connect	33.000		6.930	6.864	6.798
GT Connect		1.932	1.932	1.932	1.932
RX.Base / RX Zone archiveren		18.250			
RX.Base / RX Zone archiveren		20.056	19.604	20.276	19.449
WOZ berichtenverkeer/berichtenportaal		10.575			
WOZ berichtenverkeer/berichtenportaal		6.400	6.400	6.400	6.400
Cyclomedia		25.025	25.025	25.025	25.025
<i>Subtotaal</i>	<i>33.000</i>	<i>94.272</i>	<i>66.825</i>	<i>67.431</i>	<i>66.538</i>
Besparingen	Investering	2021	2022	2023	2024
Onderhoudscontract telefooncentrale door gebruik GT connect		-7.500	-7.500	-7.500	-7.500
Stuf-TAKS door gebruik WOZ berichtenverkeer/berichtenportaal		-2.400	-2.400	-2.400	-2.400
Obliefoto's door gebruik van Cyclomedia		-4.600	-4.600	-4.600	-4.600
<i>Subtotaal</i>	<i>0</i>	<i>-14.500</i>	<i>-14.500</i>	<i>-14.500</i>	<i>-14.500</i>
Totaal	66.000	79.772	52.325	52.931	52.038

Rechtmatigheidsverklaring inclusief tool

Wat willen we bereiken?

Over de jaarrekening van 2021 stelt niet de accountant, maar het college de rechtmatigheid vast en geeft daarmee een rechtmatigheidsverantwoording af. Doel is om dit zo in te richten dat aan de wettelijke eisen wordt voldaan.

Wat gaan we ervoor doen?

- Er is een plan van aanpak opgesteld om de rechtmatigheidsverantwoording vanaf 2021 op te kunnen stellen. De belangrijkste onderdelen zijn:
 - Ambitie bepalen samen met het college en de raad. Interne regelgeving daarop afstemmen en vastleggen.
 - Processen aan de voorkant goed organiseren, zodat minder controlewerkzaamheden achteraf nodig zijn.
 - Inrichting van de 3 lines of defence.
- De uiteindelijke keuzes worden in 2020 gemaakt. Minimaal is nodig dat kwalitatief goede rechtmatigheidscontroles worden uitgevoerd op basis waarvan het college een goed oordeel kan geven om een rechtmatigheidsverantwoording op te stellen. Uiteindelijk bepaalt dit welke kosten nodig zijn voor de inrichting van de rechtmatigheidsverantwoording. Op dit moment is nog niet duidelijk welke keuzes er gemaakt gaan worden. De kosten zijn daarom nog niet bekend en P.M. opgenomen.

Wat mag het kosten?	Investering	2021	2022	2023	2024
Personele invulling		PM	PM	PM	PM
Uitbesteding		PM	PM	PM	PM
Rechtmatigheidstool		PM	PM	PM	PM
Totaal	0	PM	PM	PM	PM

➤ Opnemen stelpost algemene uitkering 3D

In de meicirculaire 2019 zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor 2019 tot en met 2021 voor de drie decentralisaties, in het bijzonder voor Jeugd. We verwachten dat die extra middelen ook na 2021 beschikbaar blijven. De provinciaal toezichthouder beaamt dat en de meicirculaire 2020 geeft ook aan dat dit waarschijnlijk het geval zal zijn. Maar zekerheid is er nog niet. Daarom nemen we hiervoor vanaf 2022- in onze begroting een stelpost op van € 700.000 in afwachting van zekerheid hierover.

Wat worden de besparingen?	Investering	2021	2022	2023	2024
Opnemen stelpost algemene uitkering 3D		0	-700.000	-700.000	-700.000
Totaal	0	0	-700.000	-700.000	-700.000

➤ Bijstelling algemene uitkering uit het gemeentefonds Meicirculaire 2020

In deze kadernota hebben wij de bijstelling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds verwerkt. De financiële effecten van deze bijstelling zijn gebaseerd op de meicirculaire 2020. Voor een verdere toelichting verwijzen wij u naar de Bijlage bij deze kadernota.

Wat worden de besparingen?	Investering	2021	2022	2023	2024
Bijstelling algemene uitkering uit het gemeentefonds		39.919	-167.782	72.427	-178.407
Totaal	0	39.919	-167.782	72.427	-178.407

Bezuinigingen en ombuigingen

➤ Bestuur en dienstverlening – Efficiëntere openingstijden Gemeentewinkel verminderen

Waarop willen we besparen?

Met ingang van 1 januari 2020 zijn de openingstijden van de Gemeentewinkel aangepast. Het gemeentehuis is nu ook op vrijdagmiddag op afspraak open. De kosten voor deze aanpassing waren € 29.000,- (structureel). Door de huidige financiële situatie en de nieuwe inzichten die de corona crisis met zich mee brengt, willen wij de openingstijden nogmaals tegen het licht houden. We willen kijken welke mogelijkheden er zijn om via herschikking van deze openingstijden een besparing te realiseren zonder daarmee afbreuk te doen aan het niveau van dienstverlening.

Wat gaan we daarvoor (niet langer) doen?

- Onderzoek starten naar openingstijden op een zodanige manier dat de dienstverlening zoveel mogelijk op peil blijft.
- De uitkomst van het onderzoek met keuzes voorleggen aan het college.
- Keuzes invoeren in 2021.

Wat worden de besparingen?	Investing	2021	2022	2023	2024
Efficiëntere openingstijden Gemeentewinkel		29.000	29.000	29.000	29.000
Totaal	0	29.000	29.000	29.000	29.000

➤ Herroepen verlaging onroerendezaakbelasting (ozb) van 2%

Wat willen we bereiken?

De ozb-verlaging die is ingezet wordt herroepen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Met het herroepen van de ozb-verlaging van 2% wordt er 2% meer onroerende zaakbelasting (OZB) geheven. Dit betekent voor de gemiddelde huiseigenaar geen lastenverlaging van € 7,56 per jaar. Voor een gemiddelde eigenaar van een niet-woning betreft dit geen lastenverlaging van € 14,94 per jaar.

Wat worden de besparingen?	Investing	2021	2022	2023	2024
Herroepen ozb-verlaging van 2%		-95.000	-195.000	-285.000	-285.000
Totaal	0	-95.000	-195.000	-285.000	-285.000

➤ Toename onroerendezaakbelasting (ozb) met inflatiepercentage

Wat willen we bereiken?

Het invoeren van een inflatiepercentage.

Wat gaan we daarvoor doen?

Met het doorvoeren van het inflatiepercentage blijft de opbrengst van de onroerende zaakbelasting (OZB) gelijk aan die van het voorgaande jaar. Deze wordt verhoogd met de algemene prijsontwikkeling van 1,5%. Voor 2022 en verder zijn de inflatiecijfers nog niet bekend en is uitgegaan van een prijsontwikkeling van 1%.

Wat worden de besparingen?	Investing	2021	2022	2023	2024
Toename OZB met inflatiepercentage		-68.000	-113.000	-160.000	-205.000
Totaal	0	-68.000	-113.000	-160.000	-205.000

➤ Verbeterd toepassen toeristenbelasting en uitwerking verblijfsbelasting

Wat willen we bereiken?

Huisvesters die verblijf bieden aan arbeidsmigranten voor een kortere periode dan vier maanden (zij hoeven zich dus niet in te schrijven in de BRP) zijn met ingang van 1 januari 2020 verplicht voor deze mensen elke 24 uur een digitaal nachtregister bij te houden.

Wat gaan we daarvoor doen?

De gemeente heeft hiertoe een webapplicatie ontwikkeld, die de huisvesters de mogelijkheid biedt het nachtregister via de gemeentelijke website in te vullen. Dit nachtregister wordt ook voor toeristische overnachtingen gebruikt. Voor het verplicht stellen van het bijhouden van het nachtregister wordt de APV van de gemeente aangepast. Hiermee gaat de gemeente huisvesters voor de overnachtingen van arbeidsmigranten toeristenbelasting laten betalen met een bedrag gelijk aan de reguliere toeristenbelasting (op dit moment € 1,19 per persoon per nacht).

In 2020 wordt het nachtregister gestart. Dit is het proefjaar. Vanaf 2021 moet het nachtregister structureel inkomsten genereren. In eerste instantie is geschat dat de opbrengsten circa € 50.000 per jaar (1.000 arbeidsmigranten x 6 weken verblijf) bedragen. Nog onbekend is of er door COVID-19 een structurele daling is van het aantal arbeidsmigranten dat kort in onze gemeente verblijft. Hierdoor zouden de opbrengsten lager kunnen uitvallen.

Wat worden de besparingen?	Investering	2021	2022	2023	2024
Verbeterd toepassen toeristenbelasting en uitwerking verblijfsbelasting		nntb	nntb	nntb	nntb
Totaal	0	0	0	0	0

➤ Besparing op de bedrijfsvoering van de ambtelijke organisatie

Waarop willen we besparen?

Om de gemeentelijke begroting sluitend te kunnen presenteren, is ook bezien welke bijdrage de ambtelijke organisatie daaraan kan leveren. We constateren dat er weinig 'rek' meer zit in de formatie. Eerdere bezuinigingstaakstellingen hebben tussen 2016 en 2018 immers al geleid tot formatieverminderingen en het inboeken van efficiencyvoordelen. Dat brengt met zich mee dat verdere structurele besparingen op het aantal medewerkers gepaard zullen moeten gaan met een structurele vermindering van het takenpakket of een structurele verlaging van het ambitieniveau. Dat is een afweging voor de langere termijn, die we meenemen in het traject richting de Kadernota 2022-2025.

Maar er zijn wel mogelijkheden om op een kortere termijn besparingen te realiseren in de apparaatskosten (met andere woorden de niet-formatiegebonden bedrijfsvoeringsbudgetten). Daarom leggen wij de ambtelijke organisatie met ingang van 2021 een structurele taakstellende besparing van € 100.000 op.

Wat gaan we daarvoor (niet langer) doen?

Wij doen in de begroting 2021 een voorstel voor de invulling van deze taakstelling. Daarbij gaan wij ervan uit dat die bezuiniging zodanig te realiseren is, dat daarmee geen ingrijpende concessies hoeven te worden gedaan aan de kwalitatieve bezetting van de gemeentelijke organisatie en de dienstverlening aan raad, inwoners, bedrijven en maatschappelijk middenveld.

Wat worden de besparingen?	Investering	2021	2022	2023	2024
Besparing op de bedrijfsvoering van de ambtelijke organisatie		-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
Totaal	0	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000

➤ Formatie-uitbreiding in relatie tot het ambitieniveau en de financiële situatie

Voor 2021 stonden enkele formatie-uitbreidingen gepland voor het uitvoeren van de gemeentelijke ambities op het gebied van jongerenwerk, gebouwenbeheer en de uitvoering van de klimaatnota. In de huidige financiële omstandigheden lijkt het ons niet opportuun om deze uitbreiding in de kadernota aan u voor te leggen. Dat doen wij dan ook niet. We zoeken een creatieve manier om dit werk binnen de bestaande formatie op te pakken. Maar het is mogelijk dat we daardoor in de knel komen met deze ambities of met andere werkzaamheden. Mocht dat gevolgen dreigen te hebben voor de ambities of de planning daarvan dan komen we daarop terug bij uw raad.

OPDRACHT VOOR HET VERVOLG

In ons voorwoord gaven wij aan dat het keuzeproces helaas niet is afgelopen bij deze kadernota of de begroting die hierop volgt. In deze kadernota stellen we onder andere voor een aantal nieuwe voornemens uit te stellen. Daarnaast hebben we nog niet alle tegenvallers goed in beeld en vragen ingrijpende keuzes enige doorlooptijd. Daarom stellen we u voor het keuzeproces te laten doorlopen tot en met de volgende kadernota. Die Kadernota 2022-2025 leggen we uw raad ter vaststelling voor in de zomer van 2021.

Tussen november 2020 en de zomer van 2021 werken we aan een pakket aan dekkings-, bezuinigings- en heroverwegingsmaatregelen. Daarbij denken we – in willekeurige volgorde – aan de volgende opties:

- Het hanteren van de zgn. kaasschaafmethode (bijv. 5%) over het totaal van beïnvloedbare exploitatiebudgetten en/of;
- Het voeren van een kerntakendiscussie en/of;
- Het doen van onderzoek naar de mogelijkheden om extra inkomsten te genereren en/of;
- Het hanteren van een taakstelling per programma en/of;
- Het inzetten van de reserve precariogelden op een zodanige wijze dat daarvoor maximale structurele inkomsten gegenereerd worden en/of;
- Het schrappen van al het nieuwe beleid in één of meerdere begrotingsjaren,
- Al dan niet in combinatie met het honoreren van nieuwe beleidsvoornemens door het schrappen van bestaand beleid ('oud voor nieuw') en/of;
- Een (substantiële) OZB-verhoging.

Uitgangspunt bij dit pakket is maatschappelijk draagvlak. We houden de gemeenteraad periodiek op de hoogte van het verloop van dit proces.

Vele gemeenten zijn ons al voorgegaan in een dergelijk proces. We vinden het wiel niet opnieuw uit, maar maken gebruik van voorbeelden die elders succesvol zijn gebleken. Maar omdat het financiële vraagstuk en de oplossing daarvan complex zijn, is het wenselijk voor de begeleiding hiervan externe expertise en advieskracht in te huren. De kosten daarvan dekken we vanuit de besparing die deze inzet gaat opleveren.

De opdracht voor dit vervolgproces luidt als volgt:

Ontwerp op basis van de opties hierboven een pakket aan maatregelen,

- *waarmee er in de gemeentelijke financiële positie weer structureel een balans ontstaat tussen baten en lasten;*
- *passend bij Neder-Betuwe en de opgaven waarvoor wij staan;*
- *dat kan bogen op maatschappelijk draagvlak;*
- *waar mogelijk met gebruikmaking van opties of scenario's;*
- *rekening houdend met de kaders die de raad meegeeft bij de vaststelling van de Kadernota 2021-2024 en de daaropvolgende begroting.*

Grofmazig zou het routeplan er als volgt uit kunnen zien:

Juli 2020	vaststelling Kadernota 2021 en kaders voor uitwerking dekkingsmaatregelen
September 2020	college stelt gedetailleerder routeplan op
November 2020	vaststelling Begroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024
November 2020 tot en met januari 2021	college stelt pakket dekkings-, bezuinigings- en heroverwegingsmaatregelen op
Februari/Maart 2021	brede inspraakronde over de dekkings-, bezuinigings- en heroverwegingsmaatregelen
April/Mei 2021	opstellen Kadernota 2022-2025
Juli 2021	vaststelling Kadernota 2022

BESLUITVORMING

Besluitvorming Kadernota 2021-2024

Z/20/068205/RAAD/20/02752

De raad van de gemeente Neder-Betuwe;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders;

Gelet op het bepaalde in de Gemeentewet, het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten, het provinciaal beleidskader Financieel Toezicht en de Financiële verordening Neder-Betuwe 2019;

B E S L U I T:

1. De Kadernota 2021-2024 vast te stellen.
2. Het college op te dragen het in de kadernota opgenomen routeplan voor het vervolgproces gedetailleerder uit te werken en dat bij de ontwerpbegroting 2021 aan de raad voor te leggen.
3. Het college op te dragen de ontwikkelingen, keuzes, uitgangspunten en financiële uitwerking daarvan integraal te verwerken in de ontwerpbegroting 2021 en de meerjarenraming 2021-2024.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 1 juli 2020
De griffier, De voorzitter

E. van der Neut

A.J. Kottelenberg

BIJLAGEN

Met deze bijlage informeren wij u over de uitkomsten van de meicirculaire 2020. De ontwikkelingen voor de algemene uitkering uit het gemeentefonds, conform de meicirculaire 2020, hebben samengevat de volgende invloed op onze financiële positie zoals opgenomen in deze kadernota 2021.

Effect meicirculaire 2020 op de financiële positie van de gemeente Neder-Betuwe					
Omschrijving	Begroting 2020	Begroting 2021	raming 2022	raming 2023	raming 2024
Ontwikkelingen algemene uitkering conform meicirculaire 2020	-21.924	-199.807	-1.215.296	-947.809	-1.462.694
Totaal op te nemen extra lasten en baten in de exploitatie	135.445	239.726	347.514	320.236	584.287
Effect op de financiële positie van de gemeente Neder-Betuwe	113.521	39.919	-867.782	-627.573	-878.407
Reeds opgenomen extra baat algemene uitkering kadernota 2021 (jeugdzorg)	0	0	700.000	700.000	700.000
Effect op de financiële positie van de gemeente Neder-Betuwe, rekening houdend met de al extra opgenomen stelpost jeugdzorg in deze kadernota 2021-2024	113.521	39.919	-167.782	72.427	-178.407

- is overschot / toename financiële positie

+ is tekort / afname financiële positie

Omdat bij het opstellen van de Kadernota 2021-2024 al rekening is gehouden met het opnemen van een stelpost voor de jeugdzorg van € 700.000 vanaf 2022 (toename algemene uitkering), is dit bedrag in bovenstaande tabel gecorrigeerd. Dit omdat de stelpost in de regel 'ontwikkelingen algemene uitkering conform meicirculaire 2020' integraal is opgenomen. Op deze wijze wordt een dubbeling van deze stelpost in deze kadernota voorkomen.

Over het algemeen kan gezegd worden dat deze meicirculaire sober is opgesteld. Dit is bewust gedaan om in deze coronatijd rust en stabiliteit te creëren voor in ieder geval de jaren 2020 en 2021. De financiële uitkomsten vertalen zich in een nadeel voor 2020 ten bedrage van € 113.521 met een wisselende werking naar een voordeel in 2024 ten bedrage van € 178.407. Zodoende is de bandbreedte van het financiële effect enigszins beperkt gebleven.

Aanvankelijk zou in deze meicirculaire de vertaling naar een nieuw verdeelstelsel plaatsvinden, maar dit is uitgesteld naar de decembercirculaire 2020 met als ingangsjaar 2022. Daarbij is nog steeds de verwachting dat de kleinere gemeenten hierbij een fors nadelig financieel effect voor de kiezen krijgen. De verdere uitwerking van het compensatiepakket corona van € 542 miljoen voor de eerste periode tot 1 juni heeft niet tot een aanpassing in deze circulaire geleid. De financiële vertaling ervan zal binnen enkele weken in een extra brief van het Rijk komen, waarna de betaling van voorschotten zal starten. De definitieve cijfers en verdeling zal bekend gemaakt worden in de komende septembercirculaire 2020.

De financiële uitkomsten van de meicirculaire 2020 worden verwerkt in de eerste bestuursrapportage 2020 (de jaarschijf 2020) en in de begroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024 (de jaarschijven vanaf 2021).

Middels de volgende stappen wordt u duidelijk gemaakt hoe het effect op onze financiële positie tot stand is gekomen:

1. Verschil meicirculaire 2020 t.o.v. decembercirculaire 2019.
2. Extra op te nemen lasten.

1. Verschil meicirculaire 2020 t.o.v. decembercirculaire 2019.

Hieronder ziet u het verschil van de meicirculaire 2020 t.o.v. de decembercirculaire 2019.

Te ontvangen algemene uitkering uit het gemeentefonds					
Omschrijving	Begroting 2020	Begroting 2021	raming 2022	raming 2023	raming 2024
Totaal decembercirculaire 2019 inclusief stelposten BCF, areaaluitbreiding en jeugd	-32.620.205	-33.510.107	-33.793.603	-34.784.616	-34.784.616
Totaal meicirculaire 2020 inclusief stelposten BCF, areaaluitbreiding en jeugd	-32.642.128	-33.709.914	-35.008.899	-35.732.425	-36.247.310
Effect van het verschil op onze financiële positie	-21.924	-199.807	-1.215.296	-947.809	-1.462.694

-=overschot, +=tekort

Verklaring verschillen					
Omschrijving	Begroting 2020	Begroting 2021	raming 2022	raming 2023	raming 2024
A. Ontwikkelingen accres, uitkeringsbasis en hoeveelheidsverschillen	1.330	-7.775	-215.476	24.733	281.434
B. Compensatieregeling Voogdij 18+	-1.498	26.132	26.514	27.047	27.691
C. Bijstellingen integratie- en decentralisatieuitkeringen Sociaal domein					
IU Inburgering	-47.846	-30.602	-68.013	-74.822	-74.822
DU Maatschappelijke begeleiding statushouders	-14.220	0	0	0	0
DU Armoedebestrijding kinderen	0	3.038	3.038	3.038	3.038
IU Participatie	284	45.706	-25.053	8.501	23.806
IU Voogdij en 18+	-16.609	-365.106	-365.106	-365.106	-365.106
D. Suppletie-uitkering bommenregeling	-72.165	0	0	0	0
E. Stelpost areaaluitbreiding (verrekenen jaarschijf 2020)	128.800	128.800	128.800	128.800	128.800
F. Stelpost jeugdzorg	0	0	-700.000	-700.000	-700.000
G. Toename AU nieuwe jaarschijf mjr 2024 t.o.v. 2023	0	0	0	0	-787.535
Totaal verklaard	-21.924	-199.807	-1.215.296	-947.809	-1.462.694

- is een toename van de algemene uitkering en + is een afname van de algemene uitkering

Verklaring/toelichting van de verschillen:

A. *Ontwikkeling accres, uitkeringsbasis en hoeveelheidsverschillen.*

Het rijk heeft met de meicirculaire 2020 enkele maatstaven bijgesteld. Daarnaast is in de jaren tot en met 2022 sprake van een positieve bijstelling van het accres. Na 2022 pakt de bijstelling van het accres negatief uit. Zodoende ziet u in totaliteit een positief effect oplopend naar 2022 voor een bedrag van € 215.476 dat vervolgens afloopt naar een nadelig effect van € 281.434 in 2024.

B. *Compensatieregeling voogdij en 18+*

Door het gebruik van actuele gegevens en een reservering in verband met afgesproken compensatieregelingen neemt de integratie-uitkering Voogdij/18+ vanaf uitkeringsjaar 2021 met structureel € 38,154 miljoen toe op macroniveau. Deze toename kan grotendeels worden gedekt met de toevoeging van de loon- en prijsbijstelling 2020 aan deze integratie-uitkering. Het verschil van € 17,775 miljoen wordt zoals gebruikelijk onttrokken aan de algemene uitkering, subcluster Jeugdhulp. Door dit laatste ziet u dit als een nadeel terug op de algemene uitkering voor Neder-Betuwe oplopend naar een bedrag van € 27.691 in 2024.

C. *Bijstelling integratie- en decentralisatie-uitkeringen sociaal domein*

Binnen het sociaal domein zijn enkele integratie- en decentralisatie-uitkeringen bijgesteld. Over het algemeen is de insteek dat de bijstellingen van de integratie- en decentralisatie-uitkeringen worden vertaald naar bijstelling van de onderliggende budgetten in onze begroting. Dit kunt u terugzien bij het onderdeel extra op te nemen lasten verderop. De grootste bijstellingen gaan over de nieuwe integratie-uitkering Inburgering en bestaande integratie-uitkering Voogdij en 18+.

Per 1 juli 2021 treedt de Wet Inburgering in werking. Zowel de incidentele bijdrage in de invoeringskosten als de structurele bijdrage in de uitvoeringskosten wordt aangeboden via een integratie-uitkering. De benodigde middelen voor de kosten van inburgeringsvoorzieningen worden aangeboden via een specifieke uitkering van het Ministerie van SZW. De bijdrage voor invoeringskosten en uitvoeringskosten zijn in deze circulaire verwerkt en zullen ook als extra budget in de begroting worden opgenomen. Zie het onderdeel extra op te nemen lasten.

De integratie-uitkering Voogdij/18+ kent een systematiek, waarbij op basis van historisch zorggebruik (t-2) per gemeente gemiddelde dagprijzen (p) worden vermenigvuldigd met het aantal zorgdagen (q). Daarmee wordt – ondanks de beperking van gegevens die twee jaar teruggaan - zo goed als mogelijk aangesloten bij de actuele kostenverschillen tussen gemeenten. Er zijn nieuwe gegevens (jaar 2019) over Voogdij/18+ beschikbaar die gebruikt zijn voor de verdeling van de bedragen voor 2021. Zoals gebruikelijk zijn deze nieuwe gegevens ook doorgetrokken naar latere jaren. Aangezien de werkelijke kosten 2019 voor Neder-Betuwe fors zijn gestegen, is de integratie-uitkering Voogdij/18+ dan ook vanaf 2021 aanzienlijk naar boven bijgesteld met een bedrag van € 365.106. In deze kadernota wordt voorgesteld om, met aanpassingen in het bestaand beleid, de jeugd en Wmo budgetten vanaf 2020 met structureel € 2,5 miljoen op te hogen. Dit is gebaseerd op werkelijke uitgaven 2019 zoals in de jaarstukken 2019 is weergegeven. Zodoende zullen de budgetten in de begroting voor dit onderdeel niet nogmaals opgehoogd worden als gevolg van de toename van de integratie-uitkering Voogdij/18+.

D. Suppletie-uitkering bommenregeling

Met deze meicirculaire wordt de verwachte rijksbijdrage voor het ruimen van explosieven (suppletie-uitkering bommenregeling) voor het jaar 2019 uitgekeerd. In onze jaarstukken 2019 is hiervoor een verplichting opgenomen van het bedrag dat nu via de meicirculaire beschikbaar wordt gesteld. De ontvangen bijdrage zal worden vereffend met de opgenomen verplichting in onze jaarstukken 2019, zie ook het onderdeel extra op te nemen lasten. Per saldo heeft dit onderdeel een budgettair neutraal effect op onze financiële positie.

E. Stelpost areaaluitbreiding

Bij de kadernota 2020 (vertaald in de begroting 2020 en meerjarenraming 2021-2024) heeft u rekening gehouden met een verwachte areaaluitbreiding voor de komende jaren. Op basis van onze woningbouwplannen worden de komende jaren extra woningen en een toename van inwoners verwacht, waardoor de algemene uitkering zal gaan stijgen. Hiervoor is meerjarig een stelpost in onze begroting opgenomen die in 2020 gaat over een bedrag van € 128.800 dat gefaseerd oploopt tot € 487.200 in 2023 en verdere jaren. Inmiddels is via de aanpassing van de hoeveelheidverschillen inderdaad gebleken dat er sprake is van een toename van het aantal woningen en inwoners en kan met deze circulaire de eerste jaarschijf 2020 structureel vereffend worden. Deze vereffening ziet u afzonderlijk terug als een last in de uitwerking van deze circulaire.

F. Stelpost jeugdzorg

In de meicirculaire 2019 zijn vorig jaar fors extra middelen beschikbaar gesteld voor de jeugdzorg voor de jaren tot en met 2021. Voor de jaren 2020 en 2021 gaat het om een bedrag op macroniveau van € 300 miljoen. Voor Neder-Betuwe is dat een bedrag van afgerond € 700.000. Eerder heeft het rijk al aangegeven dat gemeenten de mogelijkheid hebben om deze middelen na 2021 structureel als dekking in de begroting op te nemen in een afzonderlijke stelpost. Vooralnog hebben wij dit niet gedaan. Maar het rijk heeft ook in deze meicirculaire 2020 nogmaals uitdrukkelijk aangegeven dat het zeer reëel is om aan te nemen dat in de nieuwe kabinetsperiode een definitief besluit wordt genomen om de middelen jeugdzorg structureel voort te zetten na 2021. Na overleg met de provinciale toezichthouder is het advies om de stelpost daadwerkelijk vanaf 2022 structureel op te nemen, ook gezien de financiële positie van de gemeente. Zodoende wordt in deze meicirculaire 2020 de stelpost jeugdzorg vanaf 2022 opgenomen voor een bedrag van € 700.000 structureel.

G. Toename algemene uitkering nieuwe jaarschijf 2024

In deze kadernota 2021-2024 en meicirculaire 2020 ziet u voor het eerste de nieuwe jaarschijf in onze planning & control cyclus ontstaan over het jaar 2024. De reguliere toename van het accres van 2023 naar 2024 gaat over een bedrag van € 787.535. Daarom ziet u dit terug als toename van de algemene uitkering voor het jaar 2024. Uiteraard moet u dit wel in samenhang zien met de toename van de stelposten loon- en prijsstijging voor het jaar 2024. Zie hiervoor het onderdeel extra op te nemen lasten.

2. Extra op te nemen lasten

Voorgesteld wordt om als gevolg van de bijstellingen van de hoogte van de algemene uitkering de volgende lasten en baten aan te passen.

Extra op te nemen lasten/baten					
	Begroting 2020	Begroting 2021	raming 2022	raming 2023	raming 2024
Compensatieregeling Voogdij 18+	1.498	-26.132	-26.514	-27.047	-27.691
IU Inburgering	47.846	30.602	68.013	74.822	74.822
DU Maatschappelijke begeleiding statushouders	14.220	0	0	0	0
DU Armoedebestrijding kinderen	0	-3.038	-3.038	-3.038	-3.038
IU Participatie	-284	-45.706	25.053	-8.501	-23.806
Suppletie-uitkering bommenregeling	72.165	0	0	0	0
Aanpassing stelpost loonstijging 2021 (van 1% naar 2,8% over € 8 miljoen)	0	144.000	144.000	144.000	144.000
Aanpassing stelpost prijsstijging 2021 (van 1% naar 1,7% over € 20 miljoen)	0	140.000	140.000	140.000	140.000
Op te nemen 1% loonstijging 2024 (1% van € 8 miljoen)	0	0	0	0	80.000
Op te nemen 1% prijsstijging 2024 (1% van € 20 miljoen)	0	0	0	0	200.000
Totaal aan extra op te nemen lasten/baten exploitatie	135.445	239.726	347.514	320.236	584.287

- is een afname van de exploitatiebudgetten en + is een toename van de exploitatiebudgetten

Tot en met de integratie-uitkering participatie gaat het om budgetten binnen het sociaal domein waarbij voorgesteld wordt om deze één op één aan te passen volgens de bijstelling van deze meicirculaire. Een uitzondering is de integratie-uitkering Voogdij/18+ zoals eerder is toegelicht.

Aanvullend is sprake van bijstelling van de volgende onderdelen:

- Om de verplichting in de jaarstukken 2019 voor de suppletie-uitkering bommenregeling te kunnen vereffenen, is een eenmalige last opgenomen in deze meicirculaire.
- Loon- en prijsstijging 2021: op basis van de meicirculaire wordt de stelpost loon- en prijsstijging bijgesteld naar de gehanteerde percentages zoals de meicirculaire aangeeft.
- Jaarschijf 2024: door de toevoeging van de nieuwe jaarschijf 2024 wordt de ontwikkeling in het accres van de algemene uitkering van 2023 naar 2024 zichtbaar zoals eerder is aangegeven. Uiteraard gaat dit voor 2024 gepaard met het opnemen van een bedrag voor zowel loon- als prijsstijging in 2024.